

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Плескач Анастасія Сергіївна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

072 Фінанси, банківська справа та страхування

Студента II курсу А. С. Плескач

групи Ф.мз-81а

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота магістра містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело _____ А. С. Плескач

Керівник: асистент, к.е.н. _____ Д. О. Малиш

Суми 2019

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи магістра

на тему: «УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА»

студентки Плескач Анастасії Сергіївни

Актуальність теми дослідження. Під дією різних факторів, які постійно змінюються в умовах ринкової економіки, змінюється стан фінансової безпеки підприємства. Перманентні фінансові кризи та їх наслідки здатні викликати чималий ряд проблем в діяльності вітчизняних підприємств і підвищують ймовірність їх банкрутства. Тому можна стверджувати, що для підтримки підприємств вкрай необхідно проводити моніторинг ключових фінансових параметрів їх і виявляти ризики, які здатні перешкоджати досягненню фінансових інтересів суб'єктів господарювання.

Головною умовою забезпечення успішного зростання підприємства і формування його стійкої фінансової діяльності є забезпечення системи фінансової безпеки, що в свою чергу має захистити підприємство від внутрішніх та зовнішніх загроз.

Метою дипломної роботи є дослідження теоретичних та практичних засад управління фінансовою безпекою підприємства та розробка моделі оцінки фінансової безпеки підприємства.

Об'єктом дослідження дипломної роботи є сукупність економічних відносин з приводу управління фінансовою безпекою підприємства.

Предметом дослідження дипломної роботи є механізм управління фінансовою безпекою підприємства.

У процесі написання дипломної роботи було використано загально-наукові та специфічні методи пізнання, а саме: аналіз і синтез – при дослідженні сутність категорії фінансова безпека підприємства, табличний та графічний метод для узагальненого представлення отриманих результатів дослідження, метод економіко-математичного моделювання при розробці

науково-методичного підходу до оцінки фінансової безпеки ТОВ «СВ Технологія» та трендового моделювання для прогнозування інтегрального показника фінансової безпеки ТОВ «СВ Технологія».

Інформаційною базою дипломної роботи виступили підручники та навчальні посібники з фінансового менеджменту та фінансів підприємств, наукові статті, матеріали українських та зарубіжних наукових конференцій, фінансова звітність ТОВ «СВ Технологія» за 2014-2018 рр. та ресурси мережі інтернет.

Науковий результат роботи полягає у тому, що автором було розроблено науково-методичного підхід до оцінки фінансової безпеки та проведено прогнозування стану фінансової безпеки підприємства ТОВ «СВ Технологія» шляхом побудови багатокутника фінансової безпеки. Прогнозні значення показника площі багатокутника фінансової безпеки для ТОВ «СВ Технологія» було сформовано шляхом трендового моделювання на основі поліноміального тренду 3 ступеню.

Ключові слова: економічна безпека, фінансова безпека, управління фінансовою безпекою, механізм управління фінансовою безпекою, багатокутник фінансової безпеки.

Основний зміст дипломної роботи викладено на 45 сторінках, у тому числі список використаних джерел з 70 найменувань, який розміщено на 8 сторінках.

Робота містить 19 таблиць, 5 рисунків, а також 4 додатки, які розміщені на 21 сторінці.

Рік виконання дипломної роботи – 2019 рік.

Рік захисту роботи – 2019 рік.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

доктор економічних наук, професор

_____ І. О. Школьник

«__» _____ 2019 р.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

072 Фінанси, банківська справа та страхування

студенту II курсу групи Ф.мз-81а

Плескач Анастасії Сергіївни

1. Тема роботи

Управління фінансовою безпекою підприємства

затверджена наказом СумДУ № 2192-III від 30.10. 2019 року.

2. Термін подання студентом закінченої роботи 03 грудня 2019 року.

3. Мета кваліфікаційної роботи

полягає у дослідженні теоретичних та практичних засад управління фінансовою безпекою підприємства та розробці моделі оцінки фінансової безпеки підприємства.

4. Об'єкт дослідження

Сукупність економічних відносин з приводу управління фінансовою безпекою підприємства.

5. Предмет дослідження

Механізм управління фінансовою безпекою підприємства.

6. Кваліфікаційна робота виконується за матеріалами

Праць вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, підручників, навчальних посібників, періодичних видань, фінансової звітності ТОВ «СВ Технологія».

7. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети.

№ пор.	Назва розділу	Термін подання
1	Теоретичні підходи до побудови системи управління фінансовою безпекою підприємства	до 08.11.2019
2	Розробка моделі оцінки фінансової безпеки підприємства	до 27.11.2019

Зміст завдань для виконання поставленої мети кваліфікаційної роботи магістра:

- дослідження сутності фінансової безпеки як складової економічної безпеки підприємства;
- аналіз методів оцінки рівня фінансової безпеки підприємства;
- розгляд механізму управління фінансовою безпекою підприємства;
- розробка науково-методичного підходу до оцінки фінансової безпеки ТОВ «СВ Технологія»;
- проведення прогнозування стану фінансової безпеки підприємства ТОВ «СВ Технологія».

8. Консультації щодо виконання роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Малиш Д. О., асистент 09.09.2019		
2	Малиш Д. О., асистент 15.09.2019		

9. Дата видачі завдання: «15» вересня 2019 року

Керівник кваліфікаційної роботи _____

Д. О. Малиш

Завдання до виконання одержав _____

А. С. Плєскач

ЗМІСТ

Вступ.....	7
1 Теоретичні підходи до побудови системи управління фінансовою безпекою підприємства.....	9
1.1 Сутність фінансової безпеки як складової економічної безпеки підприємства.....	9
1.2 Методи оцінки рівня фінансової безпеки підприємства.....	17
1.3 Механізм управління фінансовою безпекою підприємства	25
2 Розробка моделі оцінки фінансової безпеки підприємства	30
2.1 Науково-методичний підхід до оцінки фінансової безпеки ТОВ «СВ Технологія»	30
2.2 Прогнозування стану фінансової безпеки підприємства ТОВ «СВ Технологія»	44
Висновки	51
Список використаних джерел	55
Додатки.....	Ошибка! Закладка не определена.

ВСТУП

Сучасний етап розвитку економіки характеризується наявністю значної кількості факторів, які негативно впливають на функціонування підприємства, основні з них: перманентні фінансові кризи, зміни податкового і регуляторного законодавства, інфляційні процеси, падіння рівня виробництва, зростання безробіття. Дія цих факторів негативно впливає на економічну діяльність підприємств, що в підсумку може призвести до втрати підприємством фінансової безпеки.

В економічній літературі питанням фінансової безпеки підприємства не приділялося достатньої уваги; частково це можна пояснити тим, що багато питань фінансової безпеки зосереджуються на розробці фінансової політики підприємства і управління фінансами підприємства, проте необхідно розробити цілісний і комплексний підхід до вирішення даної проблеми.

Метою дипломної роботи є дослідження теоретичних та практичних засад управління фінансовою безпекою підприємства та розробка моделі оцінки фінансової безпеки підприємства.

Задля досягнення визначеної мети виникає необхідність вирішення наступних завдань:

- дослідження сутності фінансової безпеки як складової економічної безпеки підприємства;
- аналіз методів оцінки рівня фінансової безпеки підприємства;
- розгляд механізму управління фінансовою безпекою підприємства;
- розробка науково-методичного підходу до оцінки фінансової безпеки ТОВ «СВ Технологія»;
- проведення прогнозування стану фінансової безпеки підприємства ТОВ «СВ Технологія».

Об'єктом дослідження дипломної роботи є сукупність економічних відносин з приводу управління фінансовою безпекою підприємства.

Предметом дослідження дипломної роботи є механізм управління фінансовою безпекою підприємства.

У процесі написання дипломної роботи було використано загально-наукові та специфічні методи пізнання, а саме: аналіз і синтез – при дослідженні сутність категорії фінансова безпека підприємства, табличний та графічний метод для узагальненого представлення отриманих результатів дослідження, метод економіко-математичного моделювання при розробці науково-методичного підходу до оцінки фінансової безпеки ТОВ «СВ Технологія» та трендового моделювання для прогнозування інтегрального показника фінансової безпеки ТОВ «СВ Технологія».

Інформаційною базою дипломної роботи є підручники та навчальні посібники з фінансового менеджменту та фінансів підприємств, наукові статті, матеріали українських та зарубіжних наукових конференцій, фінансова звітність ТОВ «СВ Технологія» за 2014-2018 рр. та ресурси мережі інтернет.

Науковий результат роботи полягає у тому, що автором було розроблено науково-методичного підхід до оцінки фінансової безпеки та проведено прогнозування стану фінансової безпеки підприємства ТОВ «СВ Технологія» шляхом побудови багатокутника фінансової безпеки. Прогнозні значення показника площі багатокутника фінансової безпеки для ТОВ «СВ Технологія» було сформовано шляхом трендового моделювання на основі поліноміального тренду 3 ступеню.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПОБУДОВИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність фінансової безпеки як складової економічної безпеки підприємства

Стабільне функціонування підприємства в умовах конкурентного ринку, постійно мінливих зовнішніх умов і високого ступеня невизначеності можливо тільки при створенні надійної системи забезпечення економічної та фінансової безпеки. Проблема економічної безпеки підприємства ще більш загострюється при виникненні кризових явищ в економіці, глобалізації ринків. А, високий рівень фінансової безпеки підприємства забезпечує йому конкурентні переваги, гарантуючи стабільну ефективне функціонування і високий потенціал розвитку.

Аналіз різних джерел показав, що серед вчених і практиків немає єдності у поглядах з приводу змісту поняття економічної та фінансової безпеки. Різне розуміння даного явища, безсумнівно, позначається і на методах і критеріях оцінки, і на механізмах забезпечення захищеності фінансово-господарської діяльності підприємства від несприятливого впливу внутрішніх і зовнішніх чинників.

У найзагальнішому вигляді безпека – це положення, при якому не загрожує небезпека.

При розгляді поняття економічної безпеки різні автори виділяють три основні підходи:

- ресурсно-функціональний;
- на основі загроз і небезпек;
- комбінований.

Представники першого підходу (Н. Матвеев [45], А. А. Беспалько [21], Є.В. Лотова [44], Е. А. Олейников [51] та ін.) визначають економічну

безпеку, через управлінські або економічні поняття: функціонування, ефективність, збалансованість, рівновага, досягнення мети, розвиток.

Прихильники другого підходу (О. В. Клімочкіна [39], А. М. Аріпшев [0], М. Бендик [10], В. К. Сенчагов [28], А. В. Ломовцева, Т. В. Трофимова [43] та ін.) використовують поняття загрози і захищеності від неї. Крім того, зустрічаються визначення, які об'єднують обидва підходи (таблиця А.1 Додатку А).

У рамках ресурсно-функціонального підходу поняття економічної безпеки підприємства пов'язується з забезпеченістю та ефективністю використання різного роду ресурсів, в результаті чого формуються передумови для стабільного, стійкого розвитку.

Найважливіші види ресурсів включають в себе:

- персонал;
- фінансові ресурси;
- майно;
- технології, інновації;
- інформація;
- менеджмент;
- організаційна структура.

Виходячи з цього, в рамках ресурсно-функціонального підходу в якості основних напрямків економічної безпеки підприємства виділяють наступні її функціональні складові:

- інтелектуально-кадрову;
- фінансову;
- техніко-технологічну;
- інформаційну;
- політико-правову;
- екологічну;
- соціальну.

Економічна безпека підприємства залежить, в першу чергу, від здатності формувати конкурентні переваги, які є основою прибуткової, а отже ефективної діяльності. Таким чином, економічна безпека безпосередньо пов'язана з економічною ефективністю діяльності підприємства.

Аналогічного підходу дотримується Н. В. Матвеев [45], яким запропоновано наступне визначення економічної безпеки підприємства – це стан підприємства, при якому забезпечується його фінансову рівновагу, стабільність функціонування і регулярне отримання прибутку, можливість виконання поставлених завдань і цілей, здатність до подальшого вдосконалення і розвитку. І досягається такий стан в результаті ефективного, раціонального використання ресурсів.

У основі другого підходу лежить поняття загрози. Загрозу можна розглядати як залякування, обіцянку заподіяти шкоду; як сукупність умов і факторів, що створюють небезпеку порушення безпеки.

Прихильники даного підходу виходять з того, що економічна безпека – це такий стан, який дозволяє підприємству протистояти негативному впливу зовнішнього середовища, можливість забезпечити його стійкість і незалежність незалежно від характеру впливу зовнішнього середовища. Тобто, навіть при негативному зміні зовнішнього середовища підприємство залишається захищеним від впливу цих негативних факторів. Крім того, економічна безпека підприємства визначається як здатність оперативно виключити загрози різного характеру або адаптуватися до умов, що склалися. При цьому для стабільного існування підприємства значимими є як зовнішні, так і внутрішні чинники. В умовах економічної кризи зростають зовнішні загрози.

З даних позицій, для ідентифікації загроз і небезпек і вибору пріоритетів системи економічної безпеки велике значення має їх класифікація, в тому числі за:

- джерелами загрози;
- природою виникнення загроз;

- ймовірністю реалізації;
- відношенням до людської діяльності (об'єктивні і суб'єктивні);
- об'єктом посягання;
- можливостями прогнозування;
- наслідками;
- величиною нанесеного (очікуваного) збитку.

А. В. Кашин [36] вважає, що економічна безпека – це стан функціонування підприємства, що характеризується «захищеністю від зовнішніх і внутрішніх загроз, наявністю конкурентних переваг, обумовлених стійким розвитком матеріального, фінансового, кадрового, техніко-технологічного потенціалів, що відповідають стратегічним цілям і завданням підприємства» [9].

Серед найбільш типових загроз економічній безпеці підприємства можна виділити наступні:

а) внутрішні:

- висока зношеність основних фондів, яка виражається в моральному і фізичному старінню основного технологічного обладнання і великих витратах на підтримку його функціонування;
- високі витрати виробництва;
- виробничо-технологічний ризик (аварії і відмови устаткування, виробничий брак тощо);
- недосконалість маркетингової політики (неправильний вибір ринків збуту і неповна інформація або відсутність достовірної інформації про конкурентів);
- неправильна оцінка попиту;
- велика залежність від позикового капіталу;
- витік конфіденційної інформації або з вини працівників підприємства, або в результаті промислового шпіонажу;

– неповнота або неточність інформації про фінансове становище і ділову ситуацію підприємств-партнерів і підприємств-контрагентів (можливість неплатежів, банкрутств, зривів договірних зобов'язань);

б) зовнішні:

– низький рівень доходів населення і, отже, низька купівельна спроможність;

– високий рівень корупції при розподілі бюджетних коштів;

– несумлінність конкурентів, яка полягає у використанні методів в недобросовісної конкуренції, змова, рейдерські захоплення;

– ризик, пов'язаний з нестабільністю економічного законодавства і поточної економічної ситуації, умов інвестування і використання прибутку;

– зовнішньоекономічний ризик (можливість введення обмежень на торгівлю і постачання, закриття кордонів, санкції і т.д.);

– невизначеність політичної ситуації, ризик несприятливих соціально-політичних змін в країні або регіоні;

– неповнота або неточність інформації про динаміку техніко-економічних показників, параметрах нової техніки і технології;

– коливання ринкової кон'юнктури, цін, валютних курсів і т.п.;

– невизначеність природно-кліматичних умов, можливість стихійних лих;

– невизначеність цілей, інтересів і поведінки учасників.

Класифікація загроз за об'єктом посягань також дозволяє виділити основні складові економічної безпеки:

– фінансову;

– техніко-технологічну;

– кадрову;

– інформаційну.

Таким чином, можна зробити висновок, що економічна безпека підприємства – це процес протидії негативним факторам, тобто, це такий динамічний стан середовища, при якому цілісності підприємства нічого не

загрожує і не перешкоджає досягненню поставленої (головної) мети – отримання прибутку (або досягнення соціального ефекту) і забезпечення гарантій на збереження і примноження вкладеного капіталу.

У кінцевому рахунку, система забезпечення економічної безпеки повинна бути орієнтована на досягнення основних цілей підприємства в умовах господарського ризику і конкуренції, забезпечувати реалізацію життєвоважливих цілей підприємства.

Результат забезпечення економічної безпеки підприємства – стабільність, надійність його функціонування, ефективність фінансово-господарської діяльності, особиста безпека персоналу.

Однією з найважливіших складових економічної безпеки виступає фінансова безпека, так як поняття фінансової безпеки зачіпає практично всі функціональні сфери діяльності підприємства (ресурсну, інформаційну, виробничу, маркетингову та ін.).

Велика увага вивченню теоретичних основ фінансової безпеки, як складової економічної безпеки, приділяється в працях вчених-економістів таких як: Г. А. Андрощук, П. П. Крайнев, І. О. Бланк, О. О. Бородіна, М. І. Бендик, Е. А. Олейников та ін.

Вагіною Н. Д. була представлена порівняльна характеристика поняття «фінансова безпека» в трактуванні різних авторів [16]. З урахуванням цієї класифікації, в таблиці Б.1 додатку Б представлено підходи до трактування поняття «фінансова безпека підприємства». Варто зауважити, що оскільки фінансова безпека є складовою частиною економічної безпеки, то цілком правомірно розглядати її в рамках тих же підходів: на основі загроз і небезпек і ресурсно-функціонального підходу.

Узагальнюючи визначення, слід зазначити, що сутність фінансової безпеки підприємства в умовах нестабільної економічної ситуації полягає в здатності підприємства розробляти та реалізовувати фінансову стратегію відповідно до обраним напрямом розвитку. Головною умовою фінансової безпеки підприємства при цьому є здатність протистояти існуючим і

можливим ризикам і загрозам, здатним завдати істотної шкоди підприємству.

Гарантування дотримання цієї умови досягається:

- фінансовою стійкістю, рівновагою;
- забезпеченням фінансової незалежності підприємства;
- ліквідністю балансу;
- злагодженістю всіх рівнів управління при прийнятті фінансових рішень;
- забезпеченням захисту його фінансових інтересів в процесі становлення і розвитку.

Роль фінансової безпеки в системі управління підприємством визначається її функціями [18]:

- здатністю генерувати фінансову рівновагу і забезпечувати його стійкість, платоспроможність і ліквідність в довгостроковому періоді;
- задовольняти потреби в фінансових ресурсах для стійкого розширеного відтворення;
- забезпечувати достатню фінансову незалежність підприємства;
- генерувати здатність протистояти існуючим і виникаючим загрозам, які можуть завдати підприємству фінансових збитків;
- забезпечувати достатню гнучкість в прийнятті фінансових рішень;
- забезпечувати захищеність фінансових інтересів власників підприємства.

Серед основних загроз фінансовій безпеці підприємства Запорожцева, Л. А. і Рябих М. А. виділяють [30]:

- загрозу втрати ліквідності підприємства;
- загрозу втрати фінансової самостійності підприємства;
- загрозу зниження ефективності діяльності підприємства, втрати його прибутковості і здатності до самоокупності та розвитку;
- загрозу старіння об'єктів основних засобів за рахунок «проїдання» амортизаційного фонду;

- загрозу нестійкого розвитку підприємства в результаті недотримання «золотого правила економіки»;
- загрозу нарощування боргів через уповільнення інкасації дебіторської заборгованості, відстежуємо за показником її оборотності;
- загрозу використання неефективною кредитної політики;
- загрозу неплатоспроможності підприємства;
- загрозу скорочення прибутковості і ринкової вартості підприємства;
- загрозу руйнування вартості підприємства.

Таким чином, основними характеристиками фінансової безпеки підприємства є:

- фінансова безпека – це основний елемент економічної безпеки підприємства;
- фінансова безпека характеризується системою кількісних і якісних показників;
- показники фінансової безпеки повинні мати граничні значення, які будуть характеризувати ступінь фінансової безпеки підприємства;
- фінансова безпека підприємства повинна забезпечувати його розвиток і стійкість;
- ознакою розвитку підприємства виступає зростання його ринкової вартості, а показником стійкості – фінансова рівновага підприємства, як в довгостроковому, так і в короткостроковому періоді;
- фінансова безпека гарантує захищеність фінансових інтересів підприємства.

З позиції сутнісних характеристик фінансову безпеку можна розглядати як один з найважливіших елементів економічної безпеки, що характеризується системою різних кількісних і якісних показників. При цьому набір показників фінансової безпеки буде залежати від того, в рамках якого підходу вона оцінюється.

1.2 Методи оцінки рівня фінансової безпеки підприємства

Вибір методу оцінки рівня фінансової безпеки підприємства має важливе практичне значення, оскільки, спираючись на результати його застосування необхідно приймати управлінські рішення. Очевидно, що при помилковій оцінці і рішення будуть відповідні. Виходячи з відмінностей підходів до визначення поняття «фінансова безпека» відрізняються і методи оцінки її рівня. Спочатку поняття фінансової безпеки в більшій мірі ототожнювалося з фінансовою стійкістю, платоспроможністю і, відповідно, методи оцінки пропонувалися ідентичні моделям оцінки ймовірності банкрутства і стандартні методи фінансового аналізу.

У подальшому при дослідженні феномена фінансової безпеки підприємства стало очевидно, що поняття це більш комплексне, і включає в себе поряд з іншими компонентами фінансову стійкість і платоспроможність.

Розширення діапазону самого поняття вимагало зміни використовуваних методів оцінки.

Одним із методів оцінки рівня фінансової безпеки є індикаторний метод. Суть його полягає в тому, що для оцінки фінансової безпеки розраховуються індикатори фінансової безпеки, головними з яких є показники зміни вартості підприємства. Для фінансової безпеки підприємства значення мають не самі показники, а їх порогові значення. Граничні значення – це граничні величини, недотримання значень яких призводить до фінансової нестійкості, перешкоджає нормальному ходу розвитку різних елементів відтворення, призводить до формування негативних, руйнівних тенденцій. Система показників-індикаторів, які отримали кількісне вираження, дозволяє завчасно сигналізувати про небезпеку і вживати заходів щодо її попередження.

Важливо підкреслити, що найвищий ступінь безпеки підприємства досягається за умови, коли весь комплекс показників перебуває в межах

допустимих меж своїх порогових значень, а порогові значення одного показника досягаються не за рахунок інших. Отже, можна зробити висновок, що за межами значень порогових показників підприємство втрачає здатність до стійкості, динамічного саморозвитку, конкурентоспроможності на зовнішніх і внутрішніх ринках та може стати об'єктом ворожого поглинання.

Для розробки системи порогових значень фінансової безпеки підприємства, необхідно визначити показники, що характеризують фінансову безпеку підприємства і виявити їх кількісні значення.

Стан фінансової безпеки підприємства, можна оцінити за допомогою системи показників, перелік яких представлений в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Індикатори фінансової безпеки підприємства

Показник	Нормативне значення
Коефіцієнт покриття	1,0
Коефіцієнт автономії	0,3
Рівень фінансового левериджу	3,0
Коефіцієнт забезпеченості відсотків до сплати	3,0
Рентабельність активів	Індекс інфляції
Рентабельність власного капіталу	15 %
Середньозважена вартість капіталу (WACC)	Рентабельність інвестицій
Показник розвитку компанії (відношення валових інвестицій до амортизаційних відрахувань)	1,0
Тимчасова структура кредитів	Кредити строком до 1 року < 30 %; кредити, терміном понад рік > 70 %
Показники диверсифікації покупців і постачальників (частка у виручці одного покупця і частка у виручці товарів одного постачальника)	10 %
Темпи зростання прибутку, реалізації продукції, активів	Темп зростання прибутку > темпу зростання виручки > темпів зростання активів
Співвідношення оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості	Період обороту дебіторської заборгованості > періоду обороту кредиторської заборгованості

Подібний підхід до оцінки рівня фінансової безпеки також запропонований Запорожцевою Л. А. [30] Контрольні точки фінансової безпеки підприємства та їх порогові значення представлені в таблиці 1.2.

Після розрахунку значень індикаторів фінансової безпеки та визначення приналежності їх статусу до зони «небезпечно» або «безпечно»

Запорожцева Л. А. пропонує оцінити загальний рівень фінансової безпеки підприємства. Якщо кількість «небезпечних» контрольних точок не перевищує одну або дві, то рівень фінансової безпеки можна позначити як «високий». Якщо кількість небезпечних контрольних точок три і більше – рівень фінансової безпеки «низький».

Таблиця 1.2 – Контрольні точки фінансової безпеки підприємства

Показник	Безпечне значення	Небезпечне значення
Коефіцієнт поточної ліквідності	≥ 1	< 1
Коефіцієнт автономії	$\geq 0,5$	$< 0,5$
Плече фінансового важеля	≤ 1	> 1
Рентабельність активів	$>$ індексу інфляції	\leq індексу інфляції
Рентабельність власного капіталу	$>$ рентабельності активів	\leq рентабельності активів
Рівень інвестування амортизації	> 1	≤ 1
Темп зростання прибутку	$>$ темпу зростання виручки	\leq темпу зростання виручки
Темп зростання активів	> 1	≤ 1
Оборотність дебіторської заборгованості	≥ 12	< 12
Оборотність кредиторської заборгованості	\geq оборотності дебіторської заборгованості	$<$ оборотності дебіторської заборгованості
Достатність грошових коштів на рахунках	≥ 1	< 1
Середньозважена вартість капіталу (WACC)	$<$ рентабельності активів	\geq рентабельності активів
Економічна додана вартість (EVA)	> 0	≤ 0

Ключовою проблемою застосування даного методу є визначення переліку індикаторів, що максимально інформативно зможуть відобразити можливий вплив загроз, а також визначити порогові значення обраних індикаторів з урахуванням галузевої приналежності і масштабів бізнесу. Як перевагою, так і недоліком індикаторного методу є деталізація складових. З одного боку, зрозумілі чинники, що впливають на значення індикаторів. З іншого боку великий набір різноспрямованих індикаторів ускладнює інтерпретацію та формулювання висновку про рівень фінансової безпеки підприємства.

Існують й інші пропозиції щодо формування інтегрального показника фінансової безпеки на основі індикаторного методу. Так, сформовано наступний алгоритм розрахунку інтегрального показника фінансової безпеки підприємства [50]:

- а) розрахунок показників, що характеризують фінансову безпеку підприємства;
- б) визначення порогового значення для кожного показника;
- в) обчислення ступеню відхилення фактичного значення кожного i -ого показника від порогового;
- г) визначення інтегральної оцінки рівня фінансової безпеки підприємства по формулою 1.1:

$$R_{\text{ФБ}} = k_1 \pm k_2 \pm k_3 \pm \dots \pm k_n \quad (1.1)$$

де $k_1 - k_n$ – сукупні показники груп

Безумовно даний інтегральний показник об'єднує в собі кількісні оцінки індикаторів. Його можна використовувати при аналізі динаміки рівня фінансової безпеки підприємства за ряд періодів.

Аналогічний метод формування інтегрального показника фінансової безпеки запропонований Блажевич О. Г. [13]. При формулюванні висновків зазначено, що максимальний рівень даного інтегрального показника дорівнює кількості індикаторів фінансової безпеки підприємства.

Бадаєвою О. Н. та Цупко Е. В. [9] запропоновано застосування спектрального методу до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства.

Описана ними методика включає в себе 8 етапів, в рамках яких безпосередньо відбувається розрахунок комплексного показника оцінки. На підставі виявлених загроз фінансовим інтересам підприємства визначаються і розраховуються значення набору індикаторів і параметрів якісної оцінки стану фінансової безпеки підприємства, зокрема оцінка діяльності

управлінського персоналу, оцінка рівня ведення бухгалтерського та наявність фінансового планування.

Далі отримані результати розрахунку індикаторів і оцінки якісних характеристик фінансової системи підприємства, що містять в собі загрози, приводяться до порівняння шляхом присвоєння бальних оцінок.

Наступним кроком бальні оцінки підсумовуються з метою визначення комплексного показника рівня фінансової безпеки підприємства, який може бути визначений в діапазоні від мінімального рівня фінансової небезпеки до максимального високого рівня фінансової безпеки підприємства.

Перевагою даного методу є можливість включення в розрахунок якісних показників, а недоліком – необхідність експертних оцінок якісних факторів. Для оцінки рівня управлінського персоналу і якості побудови та функціонування системи бухгалтерського обліку погляду зсередини часом недостатньо, якщо необхідно сформувати об'єктивну картину. Залучення для цих цілей сторонніх експертів пов'язане з додатковими витратами підприємства, а також необхідністю надавати внутрішню інформацію постороннім.

Можна, звичайно, в даному питанні спиратися на думку незалежних аудиторів, які відповідно до Кодексу етики не повинні розголошувати інформацію, отриману в ході перевірки. Але малі підприємства, для яких розроблена дана методика оцінки, не підлягають в основному обов'язковому аудиту, а проводити його добровільно навряд чи будуть виходячи з вартості аудиторських послуг.

Мультиплікативна модель оцінки фінансової безпеки Рубіжного А. А. [58] передбачає визначення інтегрального показника фінансової безпеки шляхом множення декількох індикаторів, що відображають вплив можливих загроз.

До моделі входять наступні показники:

- коефіцієнт швидкої ліквідності;
- коефіцієнт ліквідності інтегральний;

- коефіцієнти прибутковості активів;
- коефіцієнт фінансового левериджу;
- коефіцієнт прибутковості власного;
- коефіцієнт консолідації доходів;
- коефіцієнт рентабельності активів;
- коефіцієнт фінансової незалежності;
- коефіцієнт фінансової безпеки.

На думку самого автора, даний коефіцієнт складно інтерпретувати. Ймовірно, його можна використовувати в цілях аналізу динаміки рівня фінансової безпеки за ряд періодів, або для порівняння рівня фінансової безпеки підприємств однієї галузевої приналежності. Тим часом, до уваги не беруться нефінансові показники – якісні характеристики складових фінансової безпеки підприємства, і як наслідок даний інтегральний показник не дає об'єктивної інформації щодо реального рівня фінансової безпеки підприємства.

Беручи до уваги зв'язок фінансової безпеки та фінансової стійкості підприємства, також можливе використання моделі оцінки ймовірності банкрутства *credit-men* розробленої Ж. Депаляном для оцінки фінансової безпеки. Метод передбачає розрахунок п'яти показників:

- коефіцієнт швидкої ліквідності;
- коефіцієнт кредитоспроможності;
- коефіцієнт імобілізації власного капіталу;
- коефіцієнт оборотності запасів;
- коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості.

Для кожного з показників визначається нормативна величина, яку порівнюють з отриманим в ході розрахунків результатом. Далі для розрахунку комплексного індикатора фінансової безпеки використовується формула 1.2:

$$N = 25R_1 + 25R_2 + 10R_3 + 20R_4 + 20R_5 \quad (1.2)$$

де $R_1 - R_5$ – коефіцієнти моделі

Отриманий результат порівнюється зі значенням 100. Якщо $N = 100$, то фінансова ситуація підприємства нормальна, якщо $N > 100$, то ситуація задовільна, якщо $N < 100$, то ситуація на підприємстві має викликати занепокоєння.

Ймовірно, з аналогічним успіхом можна використовувати і інші моделі оцінки ймовірності банкрутства, зокрема, моделі Альтмана, Таффлера, Спрінгейта. Але якщо брати до уваги той факт, що поняття «фінансова безпека» не тотожне поняттю «фінансова стійкість і платоспроможність», використання моделей оцінки ймовірності банкрутства є лише одним з необхідних кроків до визначення рівня фінансової безпеки, і він повинен бути доповнений іншими кроками, що в повній мірі відображають захищеність фінансових інтересів підприємства від ймовірних загроз.

Отже, в умовах невизначеності макросередовища складно очікувати досягнення абсолютного рівня фінансової безпеки підприємства. З іншого боку, беручи до уваги один з базових постулатів фінансового менеджменту – компромісу між ризиком і прибутковістю, максимальний рівень фінансової безпеки досягається при нульовому рівні доходу. Тому фінансові менеджери підприємства повинні самостійно визначити оптимальний рівень фінансової безпеки та на основі цих даних проводити регулярний моніторинг діяльності і при необхідності вживати заходів для підтримки її прийняттого рівня.

Таким чином, з точки зору практики, проблема забезпечення фінансової безпеки підприємства полягає у відсутності на сьогоднішній день адекватних універсальних методів оцінки її рівня. Безумовно, фінансові менеджери мають уявлення про загрози фінансової безпеки власного підприємства, і в прийнятті рішень керуються необхідністю ці загрози усунути або згладити їх вплив. Але в більшості випадків, ця інформація є

достатньо суб'єктивною, що зумовлює наявність ризику недооцінки суттєвих загроз. На практиці процес оцінки і управління фінансовою безпекою ефективніше організувати на основі вимірювання її рівня шляхом розрахунку єдиного комплексного показника – інтегрального показника оцінки фінансової безпеки підприємства.

1.3 Механізм управління фінансовою безпекою підприємства

В умовах розвитку економіки, нестабільності зовнішнього середовища і браку фінансових ресурсів однією з головних задач підприємства є визначення оптимальної стратегії фінансування, що забезпечує максимальне зростання прибутку при мінімальних ризиках. На сьогоднішній день позикові кошти є головним ресурсом забезпечення коштами господарської діяльності підприємств, незалежно від їх форм власності. У зв'язку з цим виникає необхідність забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Відомо, що ключовими елементами фінансового менеджменту є розвинена довгострокова фінансова політика, обґрунтоване управління інвестиційним портфелем, ефективний контроль за співвідношенням власного і позикового капіталу, за якими проводять оцінку фінансової стійкості і незалежності організації.

Під «механізмом управління» слід розуміти систему цілей, функцій, принципів, методів, завдань та інструментів управління, що взаємодіють між собою і забезпечують ефективне функціонування об'єкта управління.

Дослідженню поняття «управління фінансовою безпекою підприємства» в науковій літературі приділялося недостатньо уваги, і тому наукові розробки з даного питання дуже обмежені.

З огляду на неоднозначність підходів до трактування механізму управління фінансовою безпекою підприємства, вважаємо за необхідне запропонувати власне визначення, яке, на нашу думку, більш повно характеризує цю категорію.

Таким чином, під «механізмом управління фінансовою безпекою підприємства» пропонуємо розглядати систему цілей, функцій, принципів, методів, завдань та інструментів управління, взаємодіючих між собою і спрямованих на створення передумов для сталого розвитку підприємства в поточному і перспективному періодах, посилення захисту його фінансових

інтересів шляхом розробки і реалізації ефективної фінансової стратегії, гнучкості в прийнятті фінансових рішень, своєчасного реагування на небезпеки та загрози зовнішнього і внутрішнього характеру і ефективного управління фінансовими ризиками підприємства.

У економічній літературі не існує також єдності і щодо складових елементів фінансової безпеки підприємства. Так, автори вважають, що механізм безпеки (будь-який) включає сукупність цілей, функцій, принципів і методів, взаємодія яких забезпечує ефективне функціонування системи безпеки. У такому формулюванні складових механізму не вистачає організаційної структури, без якої в принципі не може функціонувати будь-яка система (механізм) і інструментів забезпечення безпеки.

Дещо по-іншому підходить до формування складових механізму управління фінансовою безпекою підприємства Р. А. Латипов [42], який розглядає її як складно організовану систему, структурна організація якої має бути ієрархічною. До складу механізму фінансової безпеки підприємства він включає чотири системи: організаційно-методичну, нормативно-правову, фінансову та інформаційну.

На нашу думку, недоцільно включати в структуру механізму фінансової безпеки підприємства тільки системи його забезпечення, оскільки поза увагою залишаються такі складові, як організаційна структура управління, функції управління, принципи управління, методи управління, фінансові важелі управління, без яких неможливо здійснити ефективне управління будь-якою системою.

І. А. Болієва [14] також включає до складу механізму забезпечення фінансової безпеки підсистеми її забезпечення: нормативно-правове, організаційне, інформаційне та кадрове забезпечення. Крім того, в структурі механізму фінансової безпеки вона виділяє функції управління, фінансові методи, фінансові важелі, суб'єкт управління, об'єкт управління, предмет, мета управління і процеси (виробничо-господарські, інвестиційні, фінансові). Такий підхід є комплексним, тому що охоплює безліч елементів.

Т. В. Папаскірі [54] пропонує розмежовувати компонентний і структурний аспекти формування механізму управління і вважає, що його основними компонентами виступають мета, критерії її досягнення, фактори і методи управління, ресурси підприємства, а структура – це сукупність локальних механізмів.

Отже, не зважаючи на зростання уваги до дослідження проблем, присвячених питанням розробки механізму управління фінансовою безпекою підприємства, до сих пір немає одностайності в розумінні змісту і структури внутрішніх складових такого механізму. Проаналізувавши існуючі підходи до виділення елементів даного механізму, ми вважаємо, що механізм управління фінансовою безпекою повинен містити такі елементи, як: суб'єкт, об'єкт, методи, важелі, інструменти, принципи, функції, цілі, завдання, фактори впливу та система забезпечення механізму.

Слід зазначити, що на українських підприємствах процес формування механізму управління фінансовою безпекою ще не відпрацьований в повній мірі. Це можна пояснити недостатністю досліджень даного питання в теоретичному і методичному плані, що визначає необхідність його подальшої розробки.

Управління фінансовою безпекою підприємства повинно містити наступну послідовність етапів:

- аналіз ризиків і загроз фінансовій безпеці підприємства;
- розробку методологічного інструментарію оцінки стану фінансової безпеки підприємства;
- розробку стратегії управління фінансовою безпекою підприємства;
- розробку механізму управління фінансовою безпекою підприємства;
- оцінку ефективності реалізації концепції управління фінансовою безпекою підприємства;
- коригування тактики і стратегії управління фінансовою безпекою відповідно до зміни умов ринку (рис. 1.1).

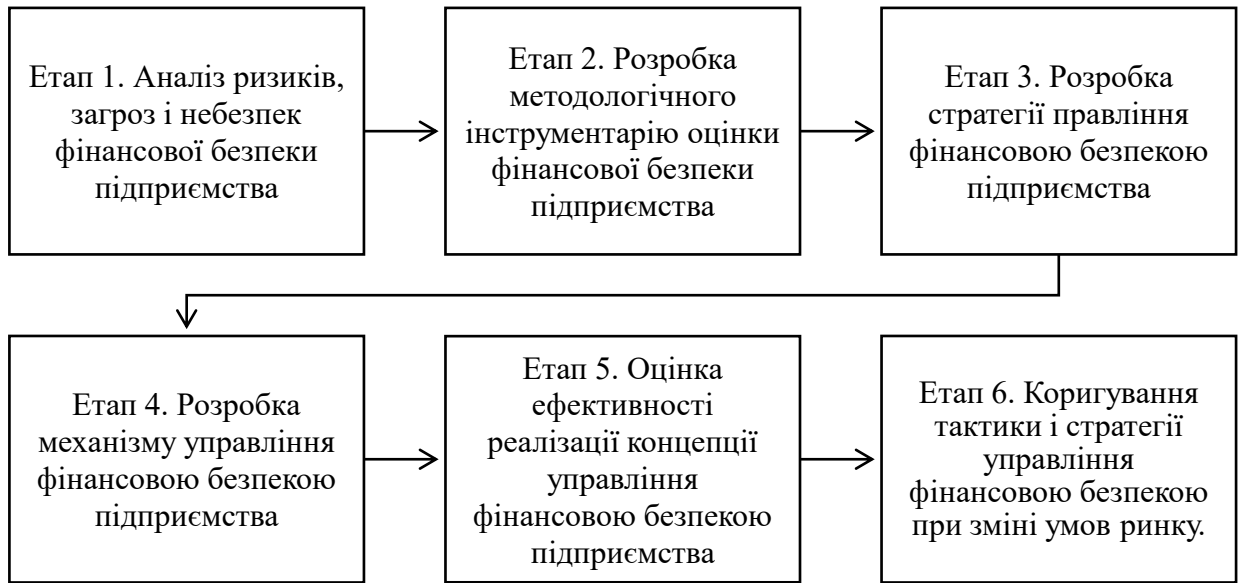

Рисунок 1.1 – Управління фінансовою безпекою підприємства

Таким чином, перший етап управління фінансовою безпекою підприємства передбачає:

- діагностику фінансової та економічної безпеки підприємства;
- виявлення потенційних і реальних загроз і небезпек, їх ранжування за ступенем значущості;
- величину можливого збитку;
- визначення причин небезпек і загроз;
- прогнозування можливих наслідків реалізації загроз;
- розрахунок можливих збитків;
- формулювання проблемних ситуацій у сфері фінансової безпеки підприємства.

На другому етапі управління фінансовою безпекою підприємства здійснюється розробка методологічного інструментарію оцінки стану фінансової безпеки підприємства, включно з вибором методів оцінки і визначення основних критеріїв та показників стану фінансової безпеки підприємства, і визначення рівня фінансової безпеки підприємства.

Третій етап (стратегічний рівень) має на меті розробку стратегії управління фінансовою безпекою на основі оцінки фінансової безпеки підприємства на попередньому етапі. Крім того, на даному етапі визначаються конкретні цілі щодо забезпечення фінансової безпеки підприємства, мета управління фінансовою безпекою з урахуванням проблемних ситуацій, а також здійснюється постановка завдань, що сприяють досягненню мети концепції фінансової безпеки і реалізації стратегії управління фінансовою безпекою підприємства.

На четвертому етапі відбувається розробка тактики управління фінансовою безпекою підприємства: здійснюється вибір принципів управління фінансовою безпекою підприємства, визначення функцій управління фінансовою безпекою, формування організаційної структури управління фінансовою безпекою підприємства.

Оцінка ефективності управління фінансовою безпекою підприємства має на меті зіставлення відповідності концепції сформульованим в ній цілям і задачам, а також оцінку ефективності управління фінансовою безпекою.

Таким чином, основним етапом управління фінансовою безпекою підприємства є побудова ефективного механізму управління фінансовою безпекою підприємства, який був би орієнтований на своєчасне виявлення і запобігання зовнішнім та внутрішнім загрозам і забезпечення захисту фінансових інтересів підприємства.

Загальний механізм управління фінансовою безпекою підприємства представлено на рисунку В.1 Додатку В.

Отже, можна зробити висновок, що забезпечення фінансової безпеки підприємства має ґрунтуватися не з позиції окремого процесу, а в системі взаємозв'язків всіх процесів, які відбуваються як всередині підприємства, так і поза його межами у взаємодії із зовнішнім середовищем. Важливими умовами і елементами в забезпеченні нормального функціонування підприємства є оцінка та управління економічними ризиками та адаптація до змін ринкової кон'юнктури.

2 РОЗРОБКА МОДЕЛІ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Науково-методичний підхід до оцінки фінансової безпеки ТОВ «СВ Технологія»

У сучасних умовах господарювання оцінка фінансової безпеки підприємства є необхідною умовою його стабільного економічного розвитку. Оскільки процес визначення рівня фінансової безпеки дозволяє комплексно оцінити всі аспекти фінансової діяльності підприємства, виявити наявні проблеми в цьому напрямку, що дає можливість фінансовому менеджеру своєчасно приймати управлінські рішення щодо покращення ефективності діяльності підприємства. Недостатня увага до проблем фінансової безпеки може призвести до втрати рентабельності підприємства, високої залежності від зовнішніх джерел фінансування і навіть банкрутства та ліквідації.

Питаннями оцінки фінансової безпеки підприємств займалися різні вчені. Можна виділити роботи Воробйова Ю. М. [1, 2, 12], Воробйової Е. І. [3, 12] та інші.

Однак окремі питання фінансової безпеки підприємств залишаються нерозглянутими і вимагають вирішення.

Фінансова безпека – це комплексне поняття, яке стосується всієї фінансової діяльності підприємства, а також фактори, що на неї впливають. Найчастіше фінансову безпеку визначають, як «частину економічної безпеки підприємства, яка характеризується стійким фінансовим становищем, здатністю ефективно використовувати фінансові ресурси, ефективно управляти внутрішніми і зовнішніми загрозами, для забезпечення ефективного розвитку та реалізації стратегії підприємства в поточному і майбутньому періодах» [12].

Визначити рівень фінансової безпеки можна, використовуючи такі методи:

- метод на основі аналізу грошових потоків;
- метод на основі аналізу фінансової стійкості;
- методи прогнозування банкрутства;
- метод на основі бальної оцінки;
- ресурсно-функціональний метод;
- метод на основі систем аналізу фінансової безпеки;
- графічний метод;
- індикаторний метод [37].

Ми вважаємо індикаторний метод найоптимальнішим для оцінки фінансової безпеки, так як він заснований на комплексній оцінці фінансової діяльності підприємства, усуває суб'єктивізм шляхом встановлення чітких критеріїв оцінки (нормативів), а також не є занадто громіздким в порівнянні з ресурсно-функціональним методом або методом на основі систем аналізу фінансової безпеки.

Перш ніж приступити до безпосередньої оцінки фінансової безпеки необхідно відзначити, що ТОВ «СВ Технологія» функціонує у м. Вінниця з 1997 року. Підприємство відноситься до категорії середніх, так як кількість працівників становить близько 300. Основним видом діяльності є виробництво електрозварювального устаткування.

Визначення рівня фінансової безпеки для ТОВ «СВ Технологія», згідно з індикаторного методу буде відбуватися в чотири етапи.

На першому етапі відбувається вибір показників, що всебічно характеризують діяльність підприємства. Автори виділяють 7 груп таких показників:

- показники майнового стану;
- показники ліквідності;
- показники платоспроможності;
- показники фінансової стійкості;
- показники ділової активності;
- показники рентабельності;

– показники аналізу грошових потоків [12].

На другому етапі для кожного обраного показника встановлюється нормативне значення.

На третьому етапі показники необхідно привести в порівнянний вид, для чого обчислюється ступінь відносного відхилення фактичного показника від нормативного за такими формулами:

– для показників стимуляторів:

$$x_i = \frac{a_i}{a_i^n} \quad (2.1)$$

– для показників дестимуляторів:

$$x_i = \frac{a_i^n}{a_i} \quad (2.2)$$

де a_i – фактичне значення показника;

a_i^n – нормативне значення показника.

Також на цьому етапі буде розраховано сукупний показник по кожній групі шляхом сумування усіх показників. Сукупний показник при порівнянні його з нормативом, який дорівнює кількості наведених показників групи, використовується для оцінки стану конкретної групи. Також сукупний показник характеризує рівень впливу певної групи на інтегральний показник фінансової безпеки підприємства. Наведені показники, що впливають на фінансову безпеку ТОВ «СВ Технологія», а також сукупні показники груп представлені в табл. 2.1-2.15.

Показники майнового стану ТОВ «СВ Технологія» представлено у таблиці 2.1

На основі даних таблиці 2.1 можемо зробити наступні висновки, так, частка оборотних активів в майні підприємства зросла з 0,59 у 2014 році до 0,66 – у 2018 році, крім того, спостерігалось незначне зменшення частки дебіторської заборгованості в майні підприємства з 0,1 до 0,8, що є

позитивною тенденцією і може свідчити про перегляд політики роботи з дебіторами, покращення платіжної дисципліни і пришвидшенні розрахунків.

Таблиця 2.1 – Показники майнового стану ТОВ «СВ Технологія» за 2014-2018 роки

Показник	2014	2015	2016	2017	2018
Частка оборотних активів в майні підприємства	0,59	0,60	0,54	0,57	0,66
Частка дебіторської заборгованості в майні підприємства	0,10	0,10	0,12	0,10	0,08
Коефіцієнт мобільності активів	1,48	1,56	1,16	1,33	1,96
Темп зростання майна підприємства	106,89	108,44	106,89	103,80	109,99

Розраховано на основі фінансової звітності ТОВ «СВ Технологія» [62]

Коефіцієнт мобільності активів свідчить, що співвідношення обігових та необігових коштів підприємства змінилося з 1,48 до 1,96 та вказує на потенційні можливість перетворення активів ТОВ «СВ Технологія» у ліквідні кошти протягом короткого періоду часу.

Нормування показників майнового стану представлено у таблиці 2.2

Таблиця 2.2 – Нормування показників майнового стану ТОВ «СВ Технологія» та розрахунок сукупного показника по групі за 2014-2018 роки

Показник	2014	2015	2016	2017	2018
Частка оборотних активів в майні підприємства	0,85	0,83	0,93	0,88	0,75
Частка дебіторської заборгованості в майні підприємства	2,03	2,05	1,71	2,00	2,55
Коефіцієнт мобільних активів	0,67	0,64	0,86	0,75	0,51
Темп зростання майна підприємства	0,97	0,99	0,97	0,94	1,00
Сукупний показник по групі	4,53	4,51	4,48	4,57	4,82

Відмітимо, що у кожному з аналізованих періодів спостерігалось перевищення сукупного показника майнового стану над нормативним, що свідчить про прийнятний стан підприємства по даній групі показників. Крім того, на сукупний показник майнового стану найбільший вплив робить частка дебіторської заборгованості. Протягом аналізованого періоду на

підприємстві було менше дебіторської заборгованості, ніж передбачено нормативом.

Розрахунок показників ліквідності і платоспроможності ТОВ «СВ Технологія» представлено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Показники ліквідності і платоспроможності ТОВ «СВ Технологія» за 2014-2018 роки

Показник	2014	2015	2016	2017	2018
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,85	0,16	0,30	2,24	0,02
Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,22	2,09	3,37	2,47	0,81
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	5,95	5,69	8,14	6,46	3,24
Коефіцієнт платоспроможності	4,95	4,69	7,14	5,46	2,24

Розраховано на основі фінансової звітності ТОВ «СВ Технологія» [62]

На основі даних таблиці 2.3 можемо зробити наступні висновки, що коефіцієнт абсолютної ліквідності, який характеризує здатність підприємства негайно погасити короткострокову заборгованість зменшився з 0,85 у 2014 році до 0,02 у 2018 році, що свідчить про погіршення ліквідності ТОВ «СВ Технологія». При цьому максимальне значення даного показника складало 2,24 у 2017 році. Відповідно до економічного змісту коефіцієнту швидкої ліквідності можна стверджувати, що станом на 2018 рік 0,81 одиниця найбільш ліквідних активів ліквідності ТОВ «СВ Технологія» припадає на одиницю термінових боргів підприємства.

Нормування показників ліквідності і платоспроможності ТОВ «СВ Технологія» представлено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Нормування показників ліквідності і платоспроможності ТОВ «СВ Технологія» та розрахунок сукупного показника по групі за 2014-2018 роки

Показник	2014	2015	2016	2017	2018
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,35	1,88	0,99	0,13	0,08
Коефіцієнт проміжної ліквідності	0,36	0,38	0,24	0,32	0,99
Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	0,34	0,35	0,25	0,31	0,62
Коефіцієнт власної платоспроможності	9,89	9,38	14,28	10,92	4,48

Сукупний показник по групі	10,94	11,99	15,76	11,69	6,17
----------------------------	-------	-------	-------	-------	------

Відмітимо, що у кожному з аналізованих періодів відбулося суттєве перевищення сукупного показника над нормативним значенням, в 2016 році в 3,94 раз, в 2017 році – в 3,14 раз, в 2018 році – 1,5 рази. Підприємство знаходиться на високому рівні за станом ліквідності і платоспроможності. У 2018 році в порівнянні з 2017 роком різко знизився коефіцієнт абсолютної ліквідності і коефіцієнт власної платоспроможності, що вплинуло на зниження сукупного показника 2018 року. Динаміка сукупного показника ліквідності і платоспроможності в більшій частині залежала від зміни коефіцієнта власної платоспроможності.

Розрахунок показників фінансової стійкості ТОВ «СВ Технологія» представлено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Показники фінансової стійкості ТОВ «СВ Технологія» за 2014-2018 роки

Показник	2014	2015	2016	2017	2018
Маневреність робочого капіталу	0,74	0,79	0,56	0,64	1,01
Темп зростання власних оборотних коштів	105,49	104,94	105,48	106,60	104,40
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,80	0,78	0,87	0,84	0,69
Маневреність власного капіталу	0,54	0,54	0,50	0,53	0,58

Розраховано на основі фінансової звітності ТОВ «СВ Технологія» [62]

За аналізований період коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами скоротився на 0,11 пунктів, що свідчить про зниження абсолютної можливості перетворення активів ТОВ «СВ Технологія» у ліквідні кошти.

Проте, слід відмітити, що частка власних обігових коштів у власному капіталі підприємства мала зворотну тенденцію і становила 0,58 у 2018 році, що на 0,04 пункти більше за показник 2014 року.

Нормування показників фінансової стійкості ТОВ «СВ Технологія» представлено в таблиці 2.6.

У цілому підприємство є фінансово стійким, так як сукупний показник по цій групі перевищує нормативне значення більш ніж в 2 рази.

Таблиця 2.6 – Нормування показників фінансової стійкості ТОВ «СВ Технологія» та розрахунок сукупного показника по групі за 2014-2018 роки

Показник	2014	2015	2016	2017	2018
Маневреність робочого капіталу	0,41	0,38	0,53	0,47	0,82
Темп зростання власних оборотних коштів	0,96	0,95	0,96	0,97	0,95
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними оборотними засобами	4,01	3,91	4,37	4,21	3,45
Маневреність власного капіталу	2,68	2,70	2,52	2,64	2,88
Сукупний показник по групі	8,05	7,94	8,37	8,30	8,09

За 2014-2018 роки сукупний показник фінансової стійкості мав тенденцію до зниження, в більшій мірі за рахунок зменшення коефіцієнта забезпечення оборотних активів власними оборотними засобами.

Розрахунок показників фінансової незалежності ті ТОВ «СВ Технологія» представлено в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 – Показники фінансової незалежності ТОВ «СВ Технологія» за 2014-2018 роки

Показник	2014	2015	2016	2017	2018
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,88	0,86	0,93	0,91	0,80
Коефіцієнт фінансування	9,23	8,77	13,69	10,15	3,86
Коефіцієнт концентрації стабільних джерел фінансування	0,88	0,86	0,93	0,91	0,80

Розраховано на основі фінансової звітності ТОВ «СВ Технологія» [62]

Коефіцієнт автономії підприємства ТОВ «СВ Технологія» за аналізований період знизився з 0,88 у 2014 році до 0,80 – у 2018 році. Максимального значення даний показник досягав у 2016 році – 0,93, що свідчить про зниження можливості підприємства виконувати зовнішні зобов'язання за рахунок власних активів та про збільшення залежності від позикових джерел фінансування. Цю тенденцію підтверджує зміна коефіцієнта фінансування підприємства, який за період 2014-2018 рр.

знизився в 2,5 рази. Максимальне значення коефіцієнта фінансування спостерігалось к 2016 році коли він становив 13,69.

Нормування показників фінансової незалежності ТОВ «СВ Технологія» представлено в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Нормування показників фінансової незалежності ТОВ «СВ Технологія» та розрахунок сукупного показника по групі за 2014-2018 роки

Показник	2014	2015	2016	2017	2018
Коефіцієнт фінансової незалежності	1,76	1,73	1,86	1,82	1,59
Коефіцієнт фінансування	9,23	8,77	13,69	10,15	3,86
Коефіцієнт концентрації стабільних джерел фінансування	1,04	1,02	1,10	1,07	0,94
Сукупний показник по групі	12,03	11,52	16,65	13,04	6,39

Показники фінансової незалежності свідчать про те, наскільки підприємство є фінансово незалежним від зовнішніх кредиторів [18]. Про це свідчить перевищення сукупного показника фінансової незалежності за аналізований період над нормативним значенням. З 2016 по 2018 роки сукупний показник знижувався. Найбільше зниження відбулося в 2018 році, що було викликано в основному зниженням коефіцієнта фінансування за вказаний рік.

Розрахунок показників ділової активності ТОВ «СВ Технологія» представлено в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 – Показники ділової активності ТОВ «СВ Технологія» за 2014-2018 роки

Показник	2014	2015	2016	2017	2018
Коефіцієнт оборотності активів	1,22	1,31	1,51	1,05	1,10
Коефіцієнт оборотності обігових коштів	2,11	2,24	2,82	1,84	1,67
Коефіцієнт оборотності запасів	3,28	3,49	4,97	2,88	2,00
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	12,50	13,50	12,94	10,51	14,06
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1,39	1,51	1,62	1,15	1,39
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	26,77	27,93	46,99	24,46	8,86

Тривалість виробничого циклу	181,91	176,48	120,56	192,76	232,40
Тривалість фінансового циклу	160,91	152,35	112,90	178,04	191,80

Розраховано на основі фінансової звітності ТОВ «СВ Технологія» [62]

На основі даних таблиці 2.9 можемо зробити наступні висновки, що коефіцієнт оборотності активів ТОВ «СВ Технологія» мав тенденцію до зниження і досяг свого мінімуму у 2017 році проте, вже у 2018 році даний показник збільшився на 0,05 пункти.

Відмітимо, що спостерігалася зміна середнього періоду витрачання коштів на виробництво продукції до отримання коштів за розрахунками з 2,11 до 1,67 у 2018 році.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості знизився на 1,56 пункти, це вказує на те, що у 2018 році виручка ТОВ «СВ Технологія» у 14,06 разів перевищує середню дебіторську заборгованість. У свою чергу, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості скоротився у 4 рази, що говорить про покращення розрахунків аналізованого підприємства з власними кредиторами.

Проте, за аналізований період тривалість виробничого циклу зросла на 51 день, а фінансового циклу – на 30 днів.

Нормування показників ділової активності ТОВ «СВ Технологія» представлено в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10 – Нормування показників ділової активності ТОВ «СВ Технологія» та розрахунок сукупного показника по групі за 2014-2018 роки

Показник	2014	2015	2016	2017	2018
Коефіцієнт оборотності активів	1,22	1,31	1,51	1,05	1,10
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,05	1,12	1,41	0,92	0,83
Коефіцієнт оборотності запасів	0,82	0,87	1,24	0,72	0,50
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	1,04	1,13	1,08	0,88	1,17
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,69	0,75	0,81	0,58	0,69
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	2,23	2,33	3,92	2,04	0,74
Тривалість виробничого циклу	0,33	0,34	0,50	0,31	0,26
Тривалість фінансового циклу	0,28	0,30	0,40	0,25	0,23

Сукупний показник по групі	7,67	8,14	10,87	6,74	5,53
----------------------------	------	------	-------	------	------

Сукупний показник ділової активності в 2016 році перевищив норматив, але протягом 2017-2018 роки він знизився і став менше нормативу. У 2017 році зменшилися всі наведені показники ділової активності. У 2018 році більшість наведених показників, що характеризують ділову активність, продовжували зменшуватися, що призвело до того, що в 2018 році за рівнем ділової активності був отриманий найменший сукупний показник. Головними причинами таких змін є надмірне збільшення запасів і суттєве збільшення короткострокової кредиторської заборгованості в 2018 році.

Розрахунок показників рентабельності ТОВ «СВ Технологія» представлено в таблиці 2.9.

Таблиця 2.11 – Показники рентабельності ТОВ «СВ Технологія» за 2014-2018 роки

Показник	2014	2015	2016	2017	2018
Рентабельність сукупного капіталу (ROA)	0,03	0,03	0,03	0,01	0,03
Рентабельність власного капіталу (ROE)	0,02	0,03	0,02	0,01	0,04
Рентабельність оборотних активів	0,03	0,04	0,03	0,01	0,05
Валова рентабельність реалізованої продукції	0,15	0,14	0,13	0,15	0,16
Операційна рентабельність реалізованої продукції	0,02	0,03	0,02	0,01	0,04
Чиста рентабельність реалізованої продукції	0,01	0,02	0,01	0,01	0,03

Розраховано на основі фінансової звітності ТОВ «СВ Технологія» [62]

На основі даних таблиці 2.11, відмітимо, що показник рентабельності сукупного капіталу не змінився за аналізований період, в той час як показник рентабельності власного капіталу зріс на 0,02 пункти. Аналогічну тенденцію продемонстрував показник рентабельності оборотних активів.

Проте, не зважаючи на незначне зростання даних показників в цілому у ТОВ «СВ Технологія» дуже низька ефективність діяльності.

Нормування показників рентабельності ТОВ «СВ Технологія» представлено в таблиці 2.12.

У кожному з аналізованих років всі зведені показники рентабельності були нижче нормативу. Найбільше невідповідність в 2018 році спостерігалось у операційній рентабельності реалізованої продукції і рентабельності власного капіталу.

Таблиця 2.12 – Нормування показників рентабельності ТОВ «СВ Технологія» та розрахунок сукупного показника по групі за 2014-2018 роки

Показник	2014	2015	2016	2017	2018
Рентабельність сукупного капіталу (ROA)	0,36	0,47	0,48	0,14	0,46
Рентабельність власного капіталу (ROE)	0,21	0,27	0,16	0,08	0,38
Рентабельність оборотних активів	0,29	0,37	0,28	0,13	0,46
Валова рентабельність реалізованої продукції	0,73	0,72	0,65	0,76	0,79
Операційна рентабельність реалізованої продукції	0,25	0,30	0,24	0,14	0,37
Чиста рентабельність реалізованої продукції	0,30	0,38	0,20	0,14	0,55
Сукупний показник по групі	2,13	2,50	2,00	1,39	3,00

Розрахунок показників аналізу грошових потоків ТОВ «СВ Технологія» представлено в таблиці 2.13.

Таблиця 2.13 – Показники аналізу грошових потоків ТОВ «СВ Технологія» за 2014-2018 роки

Показник	2014	2015	2016	2017	2018
Темп зростання надходжень грошових потоків	0,72	0,69	0,72	0,78	0,66
Темп зростання грошових платежів	0,71	0,69	0,71	0,76	0,67
Співвідношення грошових надходжень і платежів	0,99	0,99	0,98	1,00	0,99
Чиста рентабельність грошових потоків від операційної діяльності	0,01	0,01	0,01	0,00	0,02
Операційна рентабельність грошових потоків від операційної діяльності	0,02	0,02	0,01	0,01	0,03
Чиста рентабельність сукупних грошових потоків	0,01	0,01	0,01	0,00	0,02

Розраховано на основі фінансової звітності ТОВ «СВ Технологія» [62]

Нормування показників аналізу грошових потоків ТОВ «СВ Технологія» представлено в таблиці 2.14.

У підприємства дуже маленькі обсяги грошових потоків, так як, незважаючи на позитивну тенденцію до зростання в 2018 році, сукупний

показник грошових потоків не відповідає нормативному за аналізовані роки. Наведені показники рентабельності грошових потоків не відповідали нормативним. А також у підприємства протягом аналізованих періодів спостерігається зменшення грошових надходжень і платежів.

Таблиця 2.14 – Нормування показників аналізу грошових потоків ТОВ «СВ Технологія» та розрахунок сукупного показника по групі за 2014-2018 роки

Показник	2014	2015	2016	2017	2018
Темп зростання надходжень грошових потоків	0,66	0,63	0,66	0,71	0,60
Темп зростання грошових платежів	0,68	0,66	0,68	0,73	0,63
Співвідношення грошових надходжень і платежів	0,94	0,94	0,93	0,95	0,95
Чиста рентабельність грошових потоків від операційної діяльності	0,15	0,20	0,07	0,05	0,32
Операційна рентабельність грошових потоків від операційної діяльності	0,18	0,23	0,13	0,08	0,32
Чиста рентабельність сукупних грошових потоків	0,21	0,29	0,10	0,07	0,47
Сукупний показник по групі	2,81	2,93	2,58	2,58	3,28

Оцінивши кожен групу показників, необхідно перейти до четвертого етапу, який передбачає розрахунок інтегрального показника фінансової безпеки. Для цього використовують формулу 2.1:

$$R_{\text{ФБ}} = k_1 \pm k_2 \pm k_3 \pm \dots \pm k_n \quad (2.1)$$

де $k_1 - k_n$ – сукупні показники груп.

Розрахунок інтегрального показника ТОВ «СВ Технологія» представлено в табл. 2.15.

Таким чином, на основі даних таблиці 2.15 можемо зробити наступні висновки.

Сукупний показник по групі майнового стану за аналізований період зріс на 0,29 пунктів і у 2018 році досяг свого максимального значення на рівні 4,82.

Сукупний показник по групі ліквідності і платоспроможності скоротився з 10,94 у 2014 році до 6,17 – у 2018 році. Максимального значення даний показник досягав у 2015 році на рівні 15,76.

У той час, як сукупний показник по групі фінансової стійкості залився на однаковому рівні.

Таблиця 2.15 – Розрахунок інтегрального показника фінансової безпеки ТОВ «СВ Технологія» за 2014-2018 роки

Показник	2014	2015	2016	2017	2018
Сукупний показник по групі майнового стану	4,53	4,51	4,48	4,57	4,82
Сукупний показник по групі ліквідності і платоспроможності	10,94	11,99	15,76	11,69	6,17
Сукупний показник по групі фінансової стійкості	8,05	7,94	8,37	8,30	8,09
Сукупний показник по групі фінансової незалежності	12,03	11,52	16,65	13,04	6,39
Сукупний показник по групі ділової активності	7,67	8,14	10,87	6,74	5,53
Сукупний показник по групі рентабельності	2,13	2,50	2,00	1,39	3,00
Сукупний показник по групі грошових потоків	2,81	2,93	2,58	2,58	3,28
Інтегральний показник фінансової безпеки підприємства	6,88	7,08	8,67	6,90	5,33

Розраховано на основі фінансової звітності ТОВ «СВ Технологія» [62]

Щодо сукупного показника по групі фінансової незалежності, то відмітимо його значне скорочення до 6,39 у 2018 році, При цьому у 2016 році даний показник сягав рівня 16,65.

Сукупний показник по групі ділової активності також мав тенденцію до зменшення. Так, у 2016 році даний показник був на рівні 10,84, а вже у 2018 році він скоротився практично у 2 рази до 5,53.

Сукупний показник по групі рентабельності мав незначну тенденцію до зростання і у 2018 році становив 3,00.

Сукупний показник по групі грошових потоків у 2018 досягнув свого максимального рівня – 3,28, що на 0,5 пунктів більше за показник 2014 року.

Графічне представлення Інтегральний показник фінансової безпеки підприємства ТОВ «СВ Технологія» за 2014-2018 роки наведено на рисунку 2.1.

У цілому за аналізований період Інтегральний показник фінансової безпеки підприємства ТОВ «СВ Технологія» скоротився на 1,5 пункти. Максимального значення даний показник досягав у 2016 році на рівні 8,67.

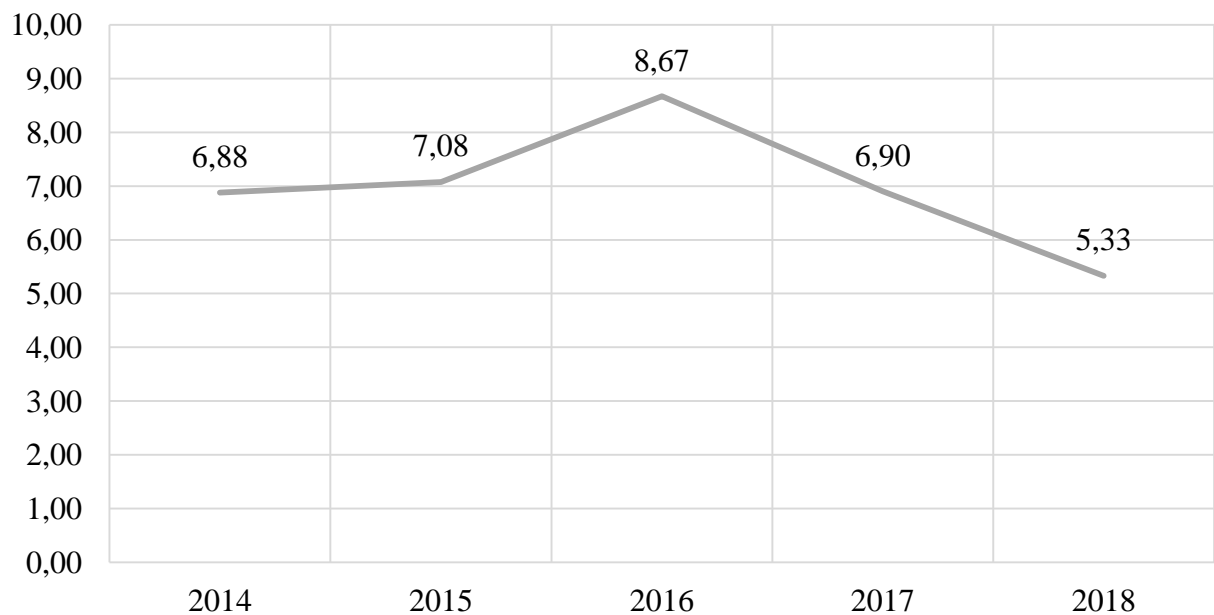

Рисунок 2.1 – Інтегральний показник фінансової безпеки ТОВ «СВ Технологія» протягом 2014-2018 років.

Інтерпретацію отриманих значень показник фінансової безпеки можна представити наступним чином (використовуючи правило Фішберна).

Таблиця 2.16 – Діапазони оцінки фінансової безпеки підприємства

Діапазон	Значення
[0-4)	Незадовільний рівень фінансової безпеки підприємства
[4-7]	Задовільний рівень фінансової безпеки підприємства
(7-10]	Високий рівень фінансової безпеки підприємства

Незважаючи на те, що в 2018 році інтегральний показник фінансової безпеки був на задовільному рівні, не можна сказати, що у підприємства є запас фінансової безпеки.

При подальшій негативній динаміці коефіцієнтів, що характеризують фінансовий стан, підприємство може втратити свою фінансову безпеку.

Проаналізувавши фінансову безпеку підприємства ТОВ «СВ Технологія» можна зробити висновок про те, що за 2014-2018 роки її рівень значно знизився. Це означає, що при подальшій негативній динаміці коефіцієнтів, що характеризують фінансовий стан, підприємство може втратити свою фінансову безпеку.

Щоб цього уникнути ТОВ «СВ Технологія» має спрямувати свої зусилля на:

- поліпшення структури оборотних активів;
- зменшення частки кредиторської заборгованості в сукупному капіталі;
- збільшення доходів і результатів діяльності;
- збільшення грошових потоків.

Крім того, в нестабільних економічних умовах функціонування підприємство повинно чітко визначати внутрішні і зовнішні грози, а також розробляти власні критерії, за якими можна судити про погіршення фінансової безпеки.

2.2 Прогнозування стану фінансової безпеки підприємства ТОВ «СВ Технологія»

Для наочного відображення стану фінансової безпеки ТОВ «СВ Технологія» за 2014-2018 роки був застосований графічний метод оцінки фінансової безпеки, який полягає в побудові багатокутника фінансової безпеки.

Для зручності побудови та подання багатокутника фінансової безпеки необхідно всі наведені сукупні показники привести в значення від 0 до 1.

Для цього по кожному рядку вибирається максимальне значення і потім кожну позицію в рядку необхідно розділити на максимальне значення цього рядка.

Розрахунки для побудови багатокутника фінансової безпеки підприємства ТОВ «СВ Технологія» наведені в табл. 2.17.

Таблиця 2.17 – Дані для побудови багатокутника фінансової безпеки підприємства

Показник	2014	2015	2016	2017	2018
Сукупний показник по групі майнового стану	0,94	0,94	0,93	0,95	1,00
Сукупний показник по групі ліквідності і платоспроможності	0,69	0,76	1,00	0,74	0,39
Сукупний показник по групі фінансової стійкості	0,96	0,95	1,00	0,99	0,97
Сукупний показник по групі фінансової незалежності	0,72	0,69	1,00	0,78	0,38
Сукупний показник по групі ділової активності	0,71	0,75	1,00	0,62	0,51
Сукупний показник по групі рентабельності	0,71	0,83	0,67	0,46	1,00
Сукупний показник по групі грошових потоків	0,86	0,89	0,79	0,79	1,00

Розраховано на основі фінансової звітності ТОВ «СВ Технологія» [62]

На основі табл. 2.17 побудуємо багатокутники, що характеризують фінансову безпеку підприємства, за кожним роком (рис. 2.2).

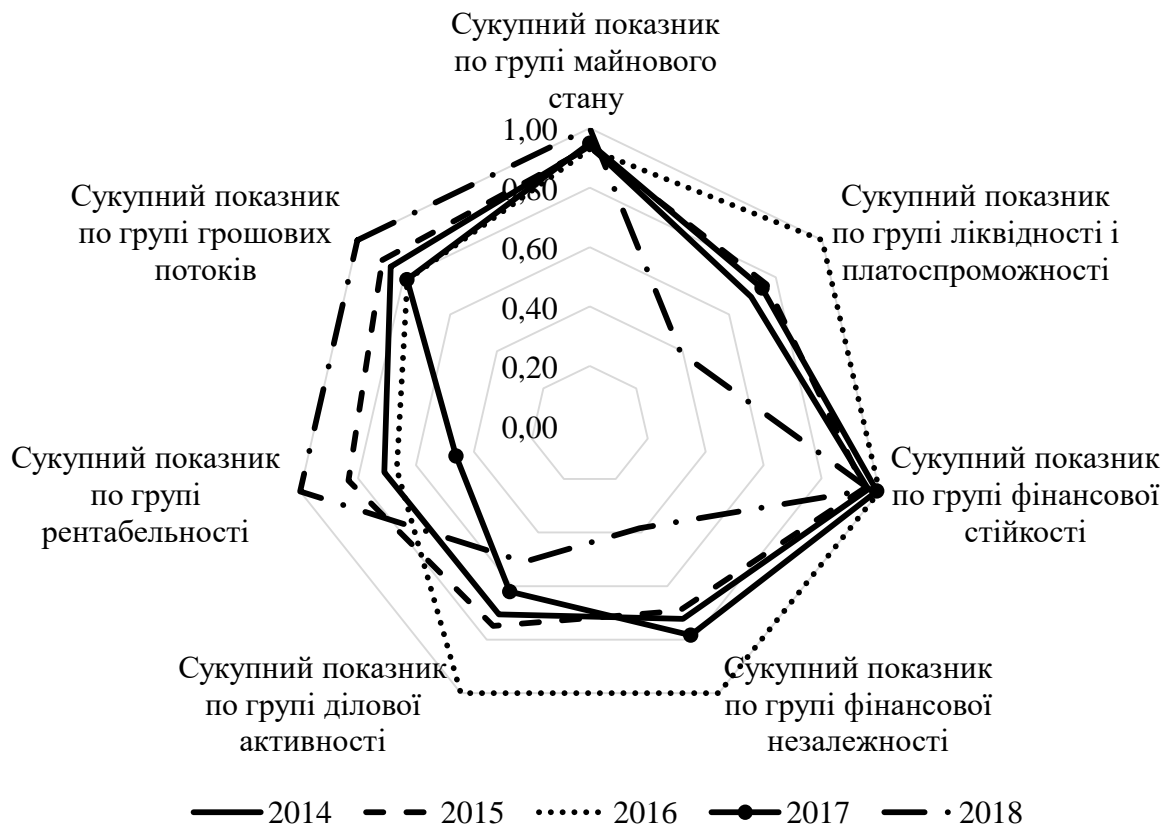

Рисунок 2.2 – Графічний метод визначення фінансової безпеки ТОВ «СВ Технологія» за 2014-2018 рр.

На рис. 2.2 візуально можна визначити, що найвищий рівень фінансової безпеки даного підприємства спостерігався в 2016 році. У наступних роках рівень фінансової безпеки зменшувався, що відповідає і зниженню інтегрального показника фінансової безпеки за аналізовані роки.

Для визначення точності результату розрахуємо площу багатокутника фінансової безпеки по кожному року (формула 2.2), що буде представляти узагальнюючий інтегральний показник фінансової безпеки ТОВ «СВ Технологія» за аналізований період.

$$S = \frac{1}{2} \times \sin \frac{360}{n} \times (k_1 \times k_2 + k_2 \times k_3 + k_3 \times k_4 + \dots + k_{n-1} \times k_n + k_n \times k_1) \quad (2.2)$$

де S – площа багатокутника фінансової безпеки підприємства

- n – кількість сукупних показників;
 k – сукупні показники груп [11].

За період 2014-2018 рр. площа багатокутника фінансової безпеки ТОВ «СВ Технологія» становила:

$$S_{2014} = \frac{1}{2} \times \sin \frac{360}{7} \times \left(\begin{array}{l} 0,94 \times 0,69 + 0,69 \times 0,96 + 0,96 \times 0,72 + \\ 0,72 \times 0,71 + 0,71 \times 0,71 + 0,71 \times 0,86 + \\ 0,86 \times 0,94 \end{array} \right) = 2,04$$

$$S_{2015} = \frac{1}{2} \times \sin \frac{360}{7} \times \left(\begin{array}{l} 0,94 \times 0,76 + 0,76 \times 0,95 + 0,95 \times 0,69 + \\ 0,69 \times 0,75 + 0,75 \times 0,83 + 0,83 \times 0,89 + \\ 0,89 \times 0,94 \end{array} \right) = 2,21$$

$$S_{2016} = \frac{1}{2} \times \sin \frac{360}{7} \times \left(\begin{array}{l} 0,93 \times 1,00 + 1,00 \times 1,00 + 1,00 \times 1,00 + \\ 1,00 \times 1,00 + 1,00 \times 0,67 + 0,67 \times 0,79 + \\ 0,79 \times 0,93 \end{array} \right) = 2,68$$

$$S_{2017} = \frac{1}{2} \times \sin \frac{360}{7} \times \left(\begin{array}{l} 0,95 \times 0,74 + 0,74 \times 0,99 + 0,99 \times 0,78 + \\ 0,78 \times 0,62 + 0,62 \times 0,76 + 0,46 \times 0,79 + \\ 0,79 \times 0,95 \end{array} \right) = 1,88$$

$$S_{2018} = \frac{1}{2} \times \sin \frac{360}{7} \times \left(\begin{array}{l} 1,00 \times 0,39 + 0,39 \times 0,97 + 0,97 \times 0,38 + \\ 0,38 \times 0,51 + 0,51 \times 1,00 + 1,00 \times 1,00 + \\ 1,00 \times 1,00 \end{array} \right) = 1,77$$

Тобто, площу багатокутника фінансової безпеки зменшилася з 2,04 у 2014 році до 1,77 у 2018 році.

Графічне представлення площі багатокутника фінансової безпеки ТОВ «СВ Технологія» за 2014-2018 рр. наведено на рисунку 2.3

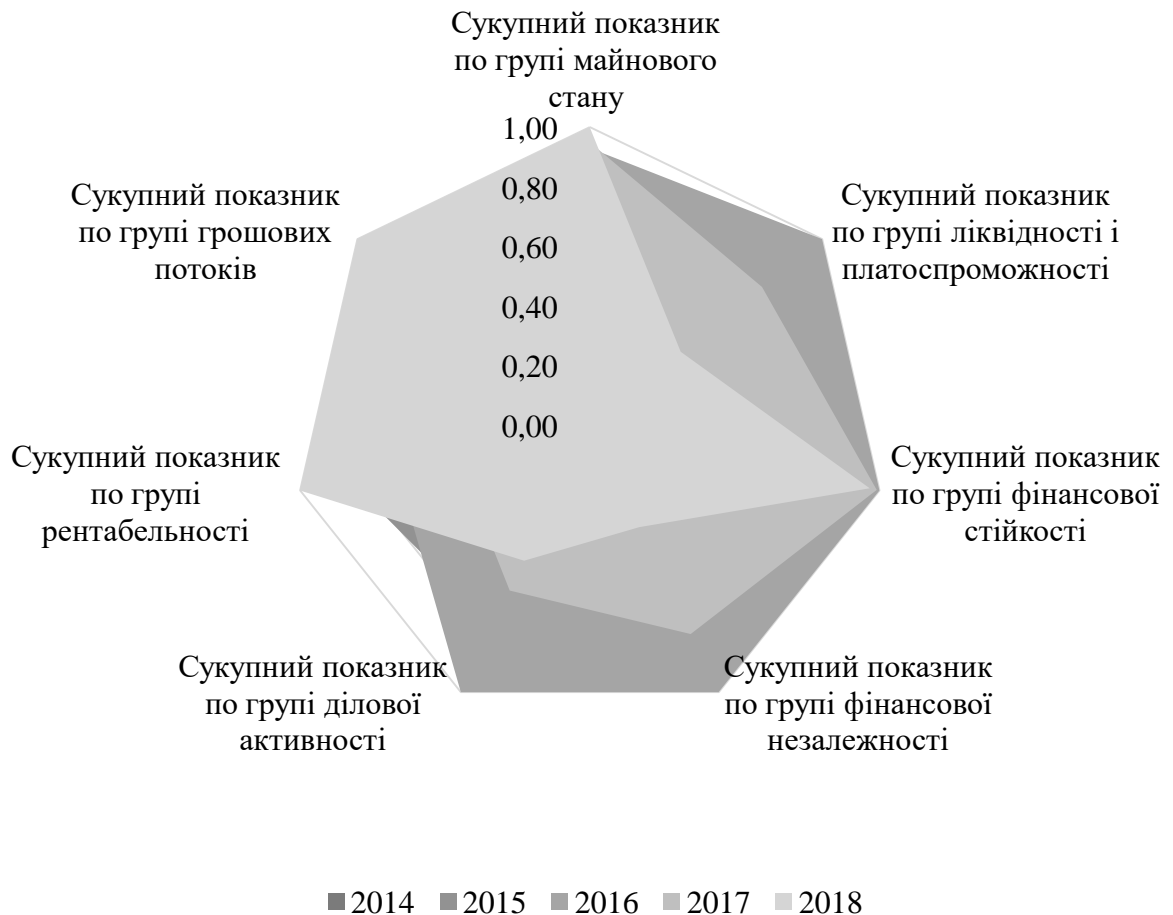

Рисунок 2.3 – Площа багатокутника фінансової безпеки ТОВ «СВ Технологія» за 2014-2018 рр.

Як бачимо, розраховані площі підтвердили результат індикаторного методу, тобто рівень фінансової безпеки з року в рік зменшується і в 2018 році у ТОВ «СВ Технологія» найгірший рівень фінансової безпеки серед аналізованих періодів.

Так як фінансова безпека ТОВ «СВ Технологія» була розрахована шляхом визначення інтегрального показника фінансової безпеки, на її рівень впливає відхилення кожного з показників від його нормативного значення. На наш погляд, першорядними заходами щодо поліпшення фінансової безпеки для ТОВ «СВ Технологія» є:

- поліпшення структури оборотних активів, зокрема зниження надмірних виробничих запасів, збільшення частки високоліквідних активів, що поліпшить ліквідність і платоспроможність підприємства;

- зменшення частки кредиторської заборгованості, що зробить підприємство більш фінансово незалежним;

- збільшення доходів і результатів діяльності, що призведе до поліпшення ділової активності підприємства і збільшення показників рентабельності;

- збільшення грошових потоків підприємства.

Прогнозні значення показника площі багатокутника фінансової безпеки для ТОВ «СВ Технологія» було сформовано шляхом трендового моделювання на основі поліноміального тренду 3 ступеню, що забезпечує якість прогнозу і підтверджується значення $R^2=0,7508$.

Таким чином, на основі трендового моделювання, можемо говорити про ймовірність подальшого погіршення фінансової безпеки ТОВ «СВ Технологія» у 2019-2020 років.

Варто пам'ятати, що головний принцип збереження фінансової безпеки – це контроль і балансування доходів і витрат підприємства, що в значній мірі сприяє досягненню мети щодо підвищення його фінансової безпеки. Іншими словами, підвищення рівня фінансової безпеки підприємства обумовлено здатністю фінансових менеджерів забезпечити:

- економічний розвиток підприємства при збереженні ліквідності і незалежності;

- нейтралізувати негативний вплив кризових явищ економіки;

- ефективно використовувати наявні ресурси;

- розробити та впровадити систему постійного моніторингу фінансового стану компанії;

- забезпечити максимально точне ведення звітності [25].

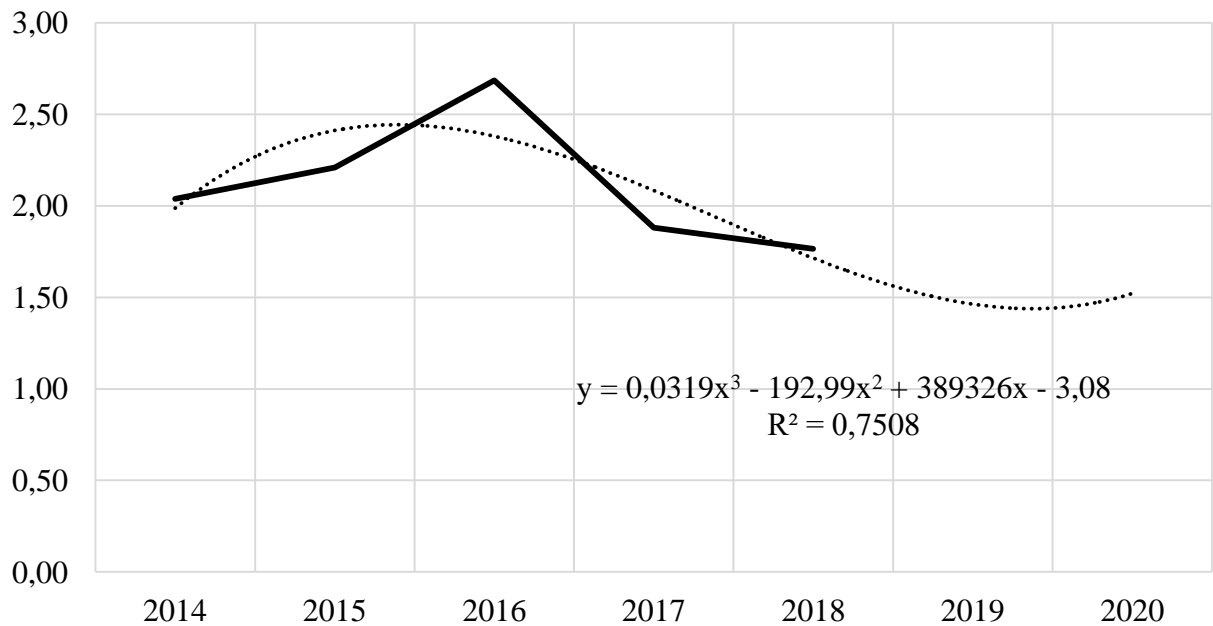

Рисунок 2.4 – Прогнозні значення показника площі багатокутника фінансової безпеки для ТОВ «СВ Технологія» за 2014-2018 рр.

За прогнозними даними площі багатокутника фінансової безпеки для ТОВ «СВ Технологія» за 2014-2018 рр. можемо зробити висновок про подальше збереження негативної динаміки сукупного показника фінансової безпеки даного підприємства. Так, за розрахунками, у 2019-2020 рр. даний показник знизиться до межі 1,5 пунктів.

Для організації ефективної системи фінансової безпеки ТОВ «СВ Технологія», необхідна розробка відповідної документації, де повинні бути визначені внутрішні і зовнішні загрози, а також критерії, на основі яких фінансова безпека може бути визнана порушеною. На основі отриманої інформації повинен розроблятися комплекс оперативних і довгострокових заходів з протидії негативним факторам.

ВИСНОВКИ

Однією з найважливіших складових економічної безпеки виступає фінансова безпека, так як поняття фінансової безпеки зачіпає практично всі функціональні сфери діяльності підприємства (ресурсну, інформаційну, виробничу, маркетингову та ін.).

Таким чином, фінансова безпека підприємства – це комплексне поняття, що характеризує все фінансову діяльність підприємства в умовах внутрішніх і зовнішніх загроз.

Фінансовим менеджерам необхідно оцінювати рівень фінансової безпеки підприємства для того, щоб своєчасно приймати управлінські рішення щодо покращення функціонування та недопущення різних загроз, здатних негативно вплинути на діяльність підприємства і, навіть, призвести до банкрутства.

З позиції сутнісних характеристик фінансову безпеку можна розглядати як один з найважливіших елементів економічної безпеки, що характеризується системою різних кількісних і якісних показників. При цьому набір показників фінансової безпеки буде залежати від того, в рамках якого підходу вона оцінюється.

Одним із методів оцінки рівня фінансової безпеки є індикаторний метод. Суть його полягає в тому, що для оцінки фінансової безпеки розраховуються індикатори фінансової безпеки, головними з яких є показники зміни вартості підприємства. Для фінансової безпеки підприємства значення мають не самі показники, а їх порогові значення. Граничні значення – це граничні величини, недотримання значень яких призводить до фінансової нестійкості, перешкоджає нормальному ходу розвитку різних елементів відтворення, призводить до формування негативних, руйнівних тенденцій. Система показників-індикаторів, які

отримали кількісне вираження, дозволяє завчасно сигналізувати про небезпеку і вживати заходів щодо її попередження.

Таким чином, з точки зору практики, проблема забезпечення фінансової безпеки підприємства полягає у відсутності на сьогоднішній день адекватних універсальних методів оцінки її рівня. Безумовно, фінансові менеджери мають уявлення про загрози фінансової безпеки власного підприємства, і в прийнятті рішень керуються необхідністю ці загрози усунути або згладити їх вплив. Але в більшості випадків, ця інформація є достатньо суб'єктивною, що зумовлює наявність ризику недооцінки суттєвих загроз. На практиці процес оцінки і управління фінансовою безпекою ефективніше організувати на основі вимірювання її рівня шляхом розрахунку єдиного комплексного показника – інтегрального показника оцінки фінансової безпеки підприємства.

На нашу думку, недоцільно включати в структуру механізму фінансової безпеки підприємства тільки системи його забезпечення, оскільки поза увагою залишаються такі складові, як організаційна структура управління, функції управління, принципи управління, методи управління, фінансові важелі управління, без яких неможливо здійснити ефективне управління будь-якою системою.

Отже, можна зробити висновок, що забезпечення фінансової безпеки підприємства має ґрунтуватися не з позиції окремого процесу, а в системі взаємозв'язків всіх процесів, які відбуваються як всередині підприємства, так і поза його межами у взаємодії із зовнішнім середовищем. Важливими умовами і елементами в забезпеченні нормального функціонування підприємства є оцінка та управління економічними ризиками та адаптація до змін ринкової кон'юнктури.

Було запропоновано науково-методичний підхід до оцінки рівня фінансової безпеки для ТОВ «СВ Технологія», на основі індикаторного методу що відбувається в чотири етапи.

Так, у цілому за аналізований період 2014-2018 рр. Інтегральний показник фінансової безпеки підприємства ТОВ «СВ Технологія» скоротився на 1,5 пункти. Максимального значення даний показник досягав у 2016 році на рівні 8,67.

Незважаючи на те, що в 2018 році інтегральний показник фінансової безпеки був на задовільному рівні, не можна сказати, що у підприємства є запас фінансової безпеки.

При подальшій негативній динаміці коефіцієнтів, що характеризують фінансовий стан, підприємство може втратити свою фінансову безпеку.

Візуально було визначено, що найвищий рівень фінансової безпеки підприємства ТОВ «СВ Технологія» спостерігався в 2016 році. У наступних роках рівень фінансової безпеки зменшувався, що відповідає і зниження інтегрального показника фінансової безпеки за аналізовані роки.

Розраховані площі підтвердили результат індикаторного методу, тобто рівень фінансової безпеки з року в рік зменшується і в 2018 році у ТОВ «СВ Технологія» найгірший рівень фінансової безпеки серед аналізованих періодів.

Прогнозні значення показника площі багатокутника фінансової безпеки для ТОВ «СВ Технологія» було сформовано шляхом трендового моделювання на основі поліноміального тренду 3 ступеню, що забезпечує якість прогнозу і підтверджується значення $R^2=0,7508$.

За прогнозними даними площі багатокутника фінансової безпеки для ТОВ «СВ Технологія» за 2014-2018 рр. можемо зробити висновок про подальше збереження негативної динаміки сукупного показника фінансової безпеки даного підприємства. Так, за розрахунками, у 2019-2020 рр. даний показник знизиться до межі 1,5 пунктів.

Для організації ефективної системи фінансової безпеки ТОВ «СВ Технологія», необхідна розробка відповідної документації, де повинні бути визначені внутрішні і зовнішні загрози, а також критерії, на основі яких фінансова безпека може бути визнана порушеною. На основі отриманої

інформації повинен розроблятися комплекс оперативних і довгострокових заходів з протидії негативним факторам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Belas J. Credit risk management : Financial safety and sustainability aspects / J. Belas, M. Misankova, J. Schönfeld, B. Gavurova // *Journal of Security and Sustainability Issues*. – 2017. – Vol. 7. – № 1. – P. 79–94.
2. Bilomistniy O. Influence external and internal factors to financial security of enterprise / O. Bilomistniy, I. Bilomistna, Y. Galushko // *Kharkiv institute of SHEI «University of banking» / Financial and credit activity: problems of theory and practice*. – Vol 1, № 22 (2017). – P. 105-111.
3. Lavrov R. Identification of the factors of influence on the financial and economic security of an enterprise and methods of their neutralization / Ruslan Lavrov, Iryna Sadchykova, Khrystyna Shtyrkhun // *Chernihiv National University of Technology*. – Chernihiv. – 2018. – С. 1-17.
4. Rushchyshyn N. Formation of financial security of the enterprise based on strategic planning / N. Rushchyshyn, U. Nikonenko, Z. Kostak // *Baltic Journal of Economic Studies/ Vol. 3, № 4, 2017*. – P. 231-237.
5. Tamosiuniene R. Modern approaches in quantifying economic security : Case tudy of Estonia, Latvia, Lithuania and republic of Moldova / R. Tamosiuniene // *Journal of Security and Sustainability Issues*. – 2015. – Vol. 4. – № 4. – Pp. 596–610.
6. Vitalina Delas Financial Security of Enterprises / Delasa Vitalina , Euvgenia Nosovaa, Olena Yafinovycha // *Taras Shevchenko National University of Kyiv, Vasil'kivs'ka Street 90a, Kyiv, Ukraine // Procedia Economics and Finance 27*. – 2015. – С.248-266.
7. Аванесова Н. Е. Ефективність системи управління як ключ до фінансової безпеки підприємства / Н. Е. Аванесова, Є. С. Чупрін // *Молодий вчений*. – 2015. – № 2(6). – С. 890-892.
8. Аріпшев А.М. Економічна безпека підприємств будівельної індустрії і роль правоохоронних органів у її забезпеченні [Електронний

ресурс] / Наукова електронна бібліотека disserCat. 2008. URL: http://www.dissercat.com/content/ekonomicheskaya_bezopasnost_predpriyatii_stroitelnoi_industrii_i_rolpravookhranitelnykh-org#ixzz3tvYzsNca (дата звернення: 29.10.2019).

9. Бадаева О. Н., Цупко Е. В. Оценка финансовой безопасности малых и средних предприятий // Российское предпринимательство. – 2013. – №4 (236). – С. 71-83.

10. Бендик М.А. Економічна безпека промислового підприємства в умовах кризового розвитку // Менеджмент в Росії і за кордоном. – 2000. – № 2. – С. 17-30.

11. Блажевич О. Г. Влияние уровня ликвидности на финансовую безопасность предприятия / О. Г. Блажевич // Научный вестник: финансы, банки, инвестиции. – 2010. – №4 (9). – С. 28-34.

12. Блажевич О. Г. Содержание понятия «финансовая безопасность предприятия» и формирование системы показателей для ее оценки / О. Г. Блажевич, Н. А. Кирильчук // Научный вестник: финансы, банки, инвестиции. – 2015. – №3 (32). – С. 30-36.

13. Блажевич О. Г., Оценка финансовой безопасности предприятия и выявление путей ее повышения / О. Г. Блажевич, Н. А. Кирильчук // Научный вестник: Финансы, банки, инвестиции – 2016 – №2 – С. 40-48.

14. Болиева И.А., Хекилаев С.Т. Организационные структуры управления предприятием и внешняя среда // Устойчивое развитие. – 2012. – №1-2. – С. 78-82.

15. Бондаренко О. Фінансово-економічна безпека підприємства : теоретичний та практичний аспекти [Електронний ресурс] // О. Бондаренко, В. Сухецький. – Ефективна економіка. – 2014. – № 10. – Режим доступу :<http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3580> (дата звернення 12.11.2019).

16. Вагіна Н. Д. Фінансова безпека підприємства: практичні аспекти // Економіки і соціум. – 2016. – №12 (31). – С. 411-423.

17. Васильців Т. Фінансово-економічна безпека підприємств України : стратегія та механізми забезпечення [монографія] / Т. Васильців. – Львів : Видавництво, 2012. – 386 с.
18. Воробьев Ю. Н. Финансовый менеджмент: учебное пособие / Ю. Н. Воробьев. – Симферополь: Таврия, 2007. – 632 с.
19. Вороніна-Сливінська Л.Г. Стратегічне планування: інструмент створення ресурсної бази та забезпечення економічної безпеки промислових організацій // Вісник Санкт-Петербурзького університету МВС Росії. – 2008. – № 4 (40). – С. 96-101.
20. Гайдаєнко О. М. Формування оптимальної структури капіталу підприємства / О. М. Гайдаєнко, М. О. Славінська // Облік. Економіка. Менеджмент: наукові нотатки. – 2016. – Вип. 1. – С. 100-107.
21. Гапоненко В.Ф., Беспалько А.А., Власов А.С. Економічна безпека підприємств. Підходи і принципи. – М.: Осъ-89, 2007. – 208 с.
22. Гаруст Ю. Фінансово-економічна безпека підприємства АПК : теоретико-правові аспекти / Ю. Гаруст, А. Перелазний // Форум права. – 2015. – № 5. – С. 39–44.
23. Гречко А. В. Математичне обґрунтування впливу окремих факторів на прибутковість діяльності ПП «Леді шуз» / Гречко А. В., Мельнікова О. М. // International Journal of Innovative Technologies in Economy. – 2017. – С. 74-79.
24. Давидюк Т. Фінансово-економічна безпека чи фінансова складова економічної безпеки : епістемологічний підхід // Т. Давидюк / Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2013. – Вип. 1(25). – С. 39–52.
25. Демчук О. Н. Антикризисное управление: учебное пособие / О. Н. Демчук, Т. А. Ефремова. – М.: Флинта: МПСИ, 2009. – 256 с.
26. Економічна безпека : навч. посіб. для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗ. Рекомендовано МОН / За ред. З. Варналія. – К., 2009. – 647 с.

27. Економічна безпека організації / О. А. Грунін, С. О. Грунін. – СПб. і ін.: Пітер, 2002. – 160 с.
28. Економічна безпека. Загальний курс / під ред. Сенчагова В.К. – М., 2005. – 896 с.
29. Забродський В., Капустін Н. Теоретичні основи оцінки економічної безпеки галузі та фірми // Бізнес-інформ. – 1999. – № 15-16. – С. 35-37.
30. Запорожцева, Л. А., Рябих М. А. Розробка стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства // Фундаментальні дослідження. Пенза. – 2013. – № 11 (8). – С. 1637-1642.
31. Іващенко О. В. Теоретичні основи оцінки рівня фінансової безпеки підприємства / О. В. Іващенко // Економічні науки. – Запорізький національний університет, 2016. – 1 (29). – С. 148-154.
32. Ільчук В., Садчиков В. Шляхи підвищення фінансово-економічної безпеки підприємств аграрного бізнесу / В. Ільчук, В. Садчиков // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. – 2013. – № 2(66). – С. 209–217.
33. Капітула С. В., Корміч Н. Б. Оптимізація структури капіталу підприємства як спосіб управління його рентабельністю / С. В. Капітула, Н. Б. Корміч. – Режим доступу: http://ev.nmu.org.ua/docs/2012/2/EV20122_093-096.pdf (дата звернення 12.11.2019).
34. Каранина Е. В. Финансовая безопасность (на уровне государства, региона, организации и личности): монография / Е. В. Каранина. – Киров: ФГБОУ ВО «Вят ГУ», 2015. – 239 с.
35. Карпінська М. М. Інтегрована оцінка виробничо-фінансової стійкості підприємства / М. М. Карпінська, В. М. Костриченко // Студентський вісник Національного університету водного господарства та природокористування. – Випуск 2(4) 2015. – С. 141 – 144. – Режим доступу: http://nuwm.edu.ua/images/content/radamv/Visnyk_4/38.pdf (дата звернення 12.11.2019).

36. Кашин А.В. Економічна безпека підприємства: управлінські рішення. Автореферат дис.... канд. екон. наук. – М., 2008.
37. Кирильчук Н. А. Методы оценки финансовой безопасности предприятия / Н. А. Кирильчук, О. Г. Блажевич, Д. В. Петрова // Science Time. – 2016. – № 4 (28). – С. 379-386.
38. Клименко Т.В. Основні елементи механізму забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання / Т.В. Клименко // Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. – 2011. – № 4 (58). – С. 340–343.
39. Клімочкіна О.В. Економічна безпека промислового підприємства: проблеми виведення з-під кримінального впливу [Електронний ресурс] // Наукова електронна бібліотека disserCat. 2002. URL: http://www.dissercat.com/content/ekonomicheskaya_bezopasnost_promyshlennogo_predpriyatiya_problemy_vyvoda_iz_podkriminalnogo (дата звернення: 29.10.2019).
40. Копитов А.В. Порівняльний аналіз методик оцінки економічної безпеки регіонів Інтернет-журнал «Науковедение», – 2014. – Випуск 1 (січень – лютий).
41. Крутова А. С. Управління фінансовою безпекою підприємств торгівлі в умовах невизначеності: колективна монографія / За заг. ред. А. С. Крутової – Х.: Видавець Іванченко І. С., 2017. – 264 с.
42. Латыпов Р.А. Устойчивость межрегиональных экономических связей и безопасность субъектов // Вестник Самарского государственного экономического университета. – 2008. – №11. – С. 61-65.
43. Ломовцева А.В., Трофімова Т.В. Інноваційна активність і формування економічної безпеки підприємств // Економічна безпека Росії: проблеми і перспективи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Нижегородський державний технічний університет ім. Р.Є. Алексєєва. Нижній Новгород, – 2013. – 480 с.

44. Лотова Є.В. Про формування організаційно економічного механізму управління інтегрованими структурами // Підприємництво. – 2009. – № 6. – С. 13-18.
45. Матвеев Н.В. Економічна безпека підприємства: дис.... канд. екон. наук. М., – 1999. – 208 с.
46. Мойсеєнко І., Марченко О. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства : навч. посібник. – Львів, 2011. – 380 с.
47. Небава М. І. Економічна безпека підприємства : навчальний посібник / Небава М. І., Міронова Ю. В. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 73 с. 70
48. Некрасенко Л., Рибалка Ю. Складові управління фінансовою безпекою підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/3.2/162.pdf> (дата звернення 12.11.2019).
49. Ніколаєва Н. А. Фінансова безпека підприємства та механізм її забезпечення / Н. А. Ніколаєва, І. М. Панькевич // Глобальні проблеми економіки та фінансів : збірник тез наукових робіт VIII Міжнародної науково-практичної конференції (Київ-Прага-Відень, 28 лютого 2017 року). – 2017. – С. 81-83.
50. Овечкина О. Н. Понятие и методика оценки финансовой безопасности предприятия // Вопросы экономики и права. – №3. – 2013. – С.75-89.
51. Олейников Е.А. Економічна і національна безпека. М.: Іспит, 2005. – 766 с.
52. Орлик О. В. Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства та його основні складові / О. В. Орлик // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2015. – Том 2. – № 19. – С. 222–232.
53. Павлюк Ю. В. Методика оцінки рівня фінансової безпеки підприємства / Ю. В. Павлюк, О. А. Лактіонова // Вісник студентського

наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса. – 2015. – № 7. – С. 112–116.

54. Папаскири Т.В. Автоматизация проектирования (экономика и организация). – Москва. – 2013. – 259 с.

55. Пігуль Н. Г. Фінансова безпека суб'єкта господарювання та підходи до оцінки її рівня / Н. Г. Пігуль, Н. В. Винокурова // Центр фінансово-економічних наукових досліджень // Міжнародна науково-практична конференція «Перспективні напрямки розвитку економіки, фінансів, обліку, менеджменту та права: теорія і практика». – Полтава. – 2019. – С. 61-62.

56. Пігуль Н. Г., Винокурова Н. В. Управління фінансовою безпекою вітчизняних підприємств / Н. Г. Пігуль, Н. В. Винокурова // Приазовський економічний вісник. – Запоріжжя. – 2019. – С. 12-14.

57. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : Підручник / Л. Д. Буряк, А. М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2010. – 384 с

58. Рубежной А. А. Направления повышения финансовой безопасности на микроуровне // Управление экономическими системами – 2015. – № 6. – С. 15-24.

59. Січиокно Г.Б. Механізм управління фінансовою безпекою промислових підприємств в умовах глобалізації. Вісник Черкаського університету. – 2017. – № 2. – С. 81–90.

60. Сорокіна О.М. Зміст фінансової безпеки підприємства // Російське підприємництво. – 2012. – № 14. – Режим доступу: <http://old.creativeconomy.ru/articles/24565/> (дата звернення: 29.10.2019).

61. Столбов В. Особливості управління системою фінансово-економічної безпеки будівельних підприємств / В. Столбов, Г. Шаповал // Комунальне господарство міст : Зб. наук. праць. – Вип. 111. – С. 103–107.

62. Товариство з обмеженою відповідальністю «СВ Технологія» [Електронний ресурс] / Офіційний сайт. – Режим доступу: <http://svweld.com.ua/> (дата звернення 12.11.2019).

63. Трухан О. Наукова інтерпретація функцій стратегічного управління підприємствами / О. Трухан // Вісник Хмельницького національного університету / Економічні науки. – 2010. – № 1. – Т. 2. – С. 29–35.

64. Управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів [Текст] : навчальний посібник / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. Фролова ; [С. Фролов, О. Козьменко, А. Бойко та ін.]. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. – 332 с.

65. Харьковская Л. В. Управление финансовой безопасностью предприятия / Л. В. Харьковская, М. Б. Харьковский // Синергия. – 2017. – № 4. – С. 51-57.

66. Хижняк Ю. О. Методичний підхід до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства : наукова стаття / Ю. О. Хижняк // Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського. – Випуск 23. – 2018. – С. 305-312.

67. Череп А. В. Особливості оцінки фінансово-економічної безпеки підприємств машинобудування / А. В. Череп, Л. В. Худолей // Економічні науки. – Запорізький національний університет, 2015. – № 3 (27). – С. 33-40.

68. Школьник І. О. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник / За заг. редакцією д-ра екон. наук І. О. Школьник та канд. екон. наук В. М. Кремень [І. О. Школьник, В. М. Кремень, С. М. Козьменко та ін.]. – Суми, 2014. – 427 с.

69. Шляга О. В. Прибуток та рентабельність, як показники ефективності виробництва / О. В. Шляга, Л. І. Шипуля // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2014. – № 8. – С. 75-81.

70. Юрий С. И. Финансы : підручник / С. И. Юрий, В. М. Федосов . – Режим доступу : <http://westudents.com.ua/glavy/100932-154-strategya-taktika-fnansov-ogomenedjmentu.html> (дата звернення 12.11.2019).